

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

חוות דעת על הצעת רשות הטבע והגנים למדיניות חדשה להסדרת גידול זוחלים

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל

תוכן עניינים

3.....	1. איסורים גורפים	3
3-4.....	1.1 איסורים גורפים	3-4
5	1.2 מקורות	5
Furcifer Pardalis – Panther – נמרית	2. זיקית נמרית	2
6.....	Chameleon	6
6-9.....	2.1 זיקית נמרית – Panther Chameleon – Furcifer Pardalis	6-9
10	2.2 מקורות ונספחים	10
11.....	2.3 Global Chameleon League	11
13.....	3. כוחים	13
13-15.....	3.1 Varanus – כללי	13-15
Varanus Salvator – Asian Water – אסיאתי	3.2 כוח מים אסיאתי	Varanus Salvator – Asian Water – אסיאתי
16.....	Monitor	16
Varanus Exanthematicus – Savannah – סוואנה	3.3 כוח סוואנה	Varanus Exanthematicus – Savannah – סוואנה
17.....	Monitor	17
Varanus Niloticu – Nile – נילוס	3.4 כוח נילוס	Varanus Niloticu – Nile – נילוס
18.....	Monitor	18
19-..	3.5 כוח לבן/שחור גרון – Black/White-Throat Monitor – Varanus Albigularis	19-..
20		20
21-	3.6 מקורות	21- .....
22		22
23	4. נחשים	23 .....
23-.....	4.1 גידול נחשים שנאסרו עקב מסוכנות לאדם ותנאי אחזקה	23-.....
26		26
27-	4.2 פיתון שטיח – Carpet Python – Morelia Spilota	27- .....
28		28
29-	4.3 רב חנק מצוי – Boa Constrictor – Boa Constrictor	29- .....
30		30
.....	4.4 פיתון בורמזי – Burmese Python – Python Bivittatus	.....
31		31
.....	4.5 מקורות	.....
32		32
33.....	5. צבים	33.....

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

5.1. צב יבשה דורבני – African Spurred Tortoise – Centrochelys Sulcate – 33-.....

35

5.2. צב יבשה נמרי – Leoprd – Stigmochelys Pardalis

Tortoise.....35

6. סיכום כללי למסמך.....36-37

איסורים גורפים

בעוד ישנם קריטריונים גורפים עליהם אנו לא מלינים, דוגמת האיסור לגדל נחשים ארסיים, אנו מבקשים לצאת במפורש כנגד עצם הפסילה הגורפת של משפחות וסוגים שלמים ללא ביסוס פרטני לאיסור. בניגוד לאיסור בגידול נחשים ארסיים, בו כל אחת ואחת מהחיות בקבוצה מצדיקה את הקריטריון שהופעל נגדה - במקרה של האיסורים הגורפים על זיקיות, על צבי מים או על הסוג אנוליס - זה אינו המצב. אנו מבינים את טיעון הרשות בדבר מועדות של קבוצות מינים מסוימות לסיכונים כאלו ואחרים, אך אנו רוצים לטעון לחשיבות העצומה שיש לאישור מינים נציגים - דווקא בתוך קבוצות בהן רוב המינים אסורים מסיבות מוצדקות.

בעידן בו ישנו דגש אדיר בחינוך ובהסברה על חשיבות המגוון הביולוגי ועושר המינים - אך טבעי שמגמה זו תמשך גם להדרכה ולחינוך, כמו גם לתחביב, המהווה צינור ייחודי לעידוד חיבור רגשי ועמוק לסביבה בכלל ולחיות בפרט. לכן, דווקא בקבוצה בה חסרות נציגויות חוקיות ומותרות - יש לעשות מאמצים כנים ואמתיים לאשר את המינים שאינם מהווים סיכון חמור ויתפקדו כנציגי הקבוצה בגידול השבי הישראלי:

בין סוגי ומיני הזיקיות - לבחור את המינים שאין בהם חשש להלבנת פרטים שנלקחו מהטבע ללא היתר (ראה חוות דעת מפורטת בדבר זיקית נמרית). בין מיני הסוג אנוליס - את הרחוקים ביותר מהאקלים המקומי אצלנו (טרופיים וסוב-טרופיים), מינים שלא תועדו כפולשים כדוגמת אנוליס ברבטוס (*Anolis barbatus*) שאוחד והופרד מהסוג אנוליס מספר פעמים, ושכל מקרה שייך לקבוצה שונה (כרגע- קבוצה בתוך הסוג) מהמינים שפלשו ושעבורם עוצב איסור גורף זה מלכתחילה^[1], שעומד בכל הקריטריונים הנדרשים ושללא ספק אין בו כל סיכון לפלישה (למעשה

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

הוא מקבל נקודה בודדת בשני המבחנים לקביעת סיכון הפלישה, נקודה זו גם היא על "מין דומה פולש", למרות שמינים אלו שונים בתכלית באקולוגיה, בהתנהגות, במראה ובתנאים בהם הם גדלים). בין מיני צבי המים - לבחור לאשר את המינים הרגישים לטמפרטורות נמוכות, כדוגמת צב המטה-מטה (*Chelus fimbriata*) שמפסיקים לתפקד כבר מתחת ל 17°C ^[2], וטווח ערכי החומציות הנדרש עבורם נמוך וצר מאוד- בין 5 ל 6°pH ^[3]! במינים אלו ובמינים נוספים אין סיכון כלל - לטבע הישראלי ולטבע בארץ המקור של המין כאחד, ואין סיבה שלא לאשרם.

היבט נוסף בו איננו חולקים על הצורך במגבלות, אבל מתנגדים לפסילה גורפת כפתרון, הוא הפסילה של מינים על בסיס היותם מסוכנים או דורשים תנאי גידול מיוחדים. אין ספק, למשל, שחנקי ענק הם בעלי חיים שיכולים לסכן את המגדל שלהם אם לא נשמרים כללי בטיחות מחייבים. בדומה, צבים גדולים דורשים מהמגדל תנאי גידול נאותים (שלא קשה במיוחד לספק בהינתן מרחב מספיק) כדי למנוע צער בעלי חיים. בשני המקרים, הפתרון של פסילה גורפת אינו מידתי ואינו מאזן בצורה סבירה בין הסיכון - למגדל או לבעל החיים - מצד אחד, לבין חירויות הפרט מצד שני. יתר על כן, בישראל קיימים כבר אלפי פרטים מהמינים שבעת מוצע לפסול.

מצד אחד, פסילה גורפת שכזו תהפוך מגדלים רבים ל"פושעים" בעל כורחם אם הם ירצו לתת לחיות שברשותם את מיטב התנאים, כולל אפשרויות רבייה. מצד שני, היא לא מציעה פתרון אמיתי - הן מבחינת רווחת החיה והן מבחינת בטיחות המטפל - לפרטים שכבר נמצאים בארץ או לצאצאים אפשריים שלהם. המקרה הטראגי שדווח בספטמבר השנה^[4], בו מתו תחת השגחת הממשלה בתאילנד 86 טיגריסים ש"חולצו" ממקדש בו חיו משך שנים "בתנאים לא נאותים", מדגיש את החשיבות של הבטחת תנאי גידול טובים אצל המגדלים.

לאור זאת, אנחנו קוראים לרשות הטבע והגנים לאמץ פתרון הולם ואפקטיבי יותר, בו ייקבעו קריטריונים מחייבים לייבוא וגידול המינים האמורים, והמגדלים יידרשו לדווח על בעלי החיים שברשותם ולחתום על תצהירים שתנאי הגידול בהם הם מוחזקים עומדים בקריטריונים הללו. המגדלים יהיו צפויים לביקורות מדגמיות, ואם יעלה בהן גידול לא נאות הם יחשפו לסכנת איבוד רישיון הגידול ו/או קנס כספי. ניתן לחשוב על קריטריונים נוספים, למשל כזה המערב וותק של שנה לפחות בגידול זוחלים בהיתר. בניגוד לפתרון המוצע כעת, שעלול לגרום להסתרת גידול אצל כל מגדל שמחזיק במינים האמורים, ויתרום לתרבות של גידול לא חוקי, הפתרון שאנו מציעים נושא עמו ערך מוסף חינוכי ויביא לתרבות גידול אחראית ומבוקרת יותר, ממנה ירוויחו בעלי החיים והמגדלים כאחד.

פסילת מינים הקיימים בישראל במספרים גדולים, ללא מתן מסלול חוקי ומוסדר לאפשר גידול, ריבוי ומסחר בפרטים ממין זה (גם אם יש צורך לאפשר זאת רק תחת מנגנוני ביקורת יתרה במינים מסוימים אלו) היא בעינינו עצימת עיניים לתהליכים החברתיים השליליים אך הבלתי נמנעים שיגזרו מצעדים דוגמת זה (ודווקא במינים שכנראה דורשים אפילו יותר פיקוח ממינים אחרים), ולכן בבחינת הפקרת האחריות המופקדת בידי רט"ג על שמירה על הטבע ועל הסדרת

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

הגידול כד שיאפשר פיקוח ובקרה, ובאופן שעושה מאמץ מודע לצמצם ככל האפשר את הגידול הבלתי מוסדר.

לסיכום

אנו מבקשים להאמין שתם עידן הקריטריונים המעורפלים ונטולי ההסבר וההצדקה. ראוי ונכון לבחון כל מין ומין בכלים המדעיים שיקבעו, מבלי לפסול מינים מתאימים רק עקב השתייכותם לקבוצה בה יש מינים המגלמים סיכון. זאת ועוד - עצם היעדרותם של נציגים בקבוצה מסוימת - אמורה להוות שיקול מקל, המעודד את אישורם של מינים המהווים פשרה מאוזנת בין עיקרון הזהירות המונעת ובין הצורך לייתר את שוק ההברחות והגידול הבלתי מפקח, תוך שמירה על זכויותיהם של המעוניינים לגדל בביתם זוחל קל ופשוט לגידול (כמו גם זוחל עם דרישות מחמירות יותר- ובלבד שיש בכוחם לאפשר דרישות אלו), שזמין לרכישה באירופה ובארה"ב מגידול שבי בטוח ובריא, שאינו מסכן את הטבע המקומי או את המגדל וסביבתו, ושמייצג קבוצה מעניינת של בעלי חיים שאין לה ייצוג נוסף תחת גידול חוקי ומאושר.

מקורות

- [1] <http://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Anolis&species=barbatus>
- [2] Klingelhoffer, W.&C. Scherpner (1959): Terrarienkunde Bd. IV, Stuttgart (A. Kern), 379 pp
- [3] <https://chelusfimbriata.files.wordpress.com/2016/10/e-erfahrungen-und-beobachtungen.pdf>
- [4] <https://www.nationalgeographic.com/animals/2019/09/86-tiger-temple-big-cats/died>

זיקית נמרית – על מה Furcifer Pardalis – Panther Chameleon

מצב הזיקית הנמרית בארץ המוצא

הזיקית הנמרית הינה אחד המינים הנפוצים במדגסקר, תפוצתה משתרעת על פני רצועת החוף בצפון ובצפון מזרח האי. מגובה פני הים עד לגובה 900 מטר מעל פני הים. בעוד מיני זקיות רבים נמצאים בנסיגה בשל בירוא יערות לצורך הכשרת שטחים לחקלאות, הזיקית הנמרית שאינה חיה ביערות עבוטים, משגשת בשטחים החקלאים ובקרבת מגורי האדם^[1] (DE VOSJOLI, NECAS) ונראה כי דווקא מפיקה במידה מסוימת מהרס בתי הגידול הראשוניים^[2]. לאורך כל אזור התפוצה קיימים מספר מופעי צבע אשר ייחודיים לכל מקום, ונקראים על שם המקום ממנו באו. למשל: nosy be, nosy mitsio, Ambilobe, Ambanja. באמנת סייטס ואירגון IUCN מוגדרת הזיקית הנמרית כללא חשש (LEAST CONCERNED)^[3] מצבה בסייטס הינה appendix 2.

חשוב לציין כי לגבי הזיקית הנמרית לא קיים כל חשש בזיהוי, ובילבול עם מין דומה^[4].

מעמד של המין כמין פולש

המין FURCIFER PARDALIS אינו מוכר כמין פולש באיזור אחר בעולם מלבד מדגסקר, ושני איים סמוכים לו (REUNION ו- MAURITIUS) לא ידוע על אוכלוסיות מתרבות בטבע בבית גידול אחר^[5]^[4]. קיים מין אחד מאותו סוג (furcifer oustaleti) אשר אכן נחשב למין פולש בדרום פלורידה (בדומה לאיגואנות הירוקות השייכות לרשימה הלבנה). לעומת הזיקיות התימניות אשר ביססו אוכלוסיות מתרבות בפלורידה, המין FURCIFER PARDALIS רק נצפה נקודתית בטבע כתוצאה משיחרור בשל הסופות הוריקן, אך אינו נחשב כמין מבוסס עם אוכלוסיה מתרבה בפלורידה^[6].

בשיטת הניקוד המוצעת כבחינת סיכויי הפלישה- מין זה מקבל נקודה אחת בשל קרוב משפחה מאותו סוג אשר פלש לבית גידול שונה משל ישראל (דרום פלורידה).

מעמד הזיקית בתחביב גידול הזוחלים בארצות הברית ואירופה

ב-20 השנים האחרונות ריבוי השבי של 2 מיני זיקיות התפתח מאד ומגיע להיקפים גדולים בארצות הברית ובאירופה: הזיקית התימנית (chamaeleo calyptratus) והזיקית הנמרית (furcifer pardalis). מינים אלו נחשבים למינים המתאימים למגדל המתחיל, ומדי שנה בוקעים אלפי פרטים בחוות גידול ואצל מגדלים פרטיים. בגלל הרגישות הגבוהה והצורך בטיפולים מורכבים נגד טפילים- גם אם במקביל המשיך הייצוא ממדגסקר תחת המכסות המותרות באמנה, היחידים שעדיין רוכשים זיקיות תפיסות טבע (WILD CAUGHT) הם בדרך כלל חוות גידול ומגדלים מקצועיים אשר מעוניינים בדם חדש בגרעיני הרבייה שלהם. יש לומר כי חוות הגידול והמגדלים המקצועיים שמים את יהבם להשאר נאמנים לווריאציות הצבע המקוריות כפי שמופיעות בתפוצות השונות, כדי להבטיח קווי דם יציבים וצבע ידוע מראש אצל הזכרים

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

(ולהישאר נאמנים לאלפי שנות אבולוציה). הצבע הייחודי לכל תפוצה מקומית ניכר אצל הזכרים בלבד, ואינו מתבטא בצעירים ובנקבות. תפוצות אלו אינן מוכרות כתתי מינים מבחינה סיסטמית.

בשל ההיצע העצום, ניתן להגיד כי רוב מוחץ ומוחלט של המסחר הקיים בזיקיות נמריות מקורו מבקיעות שבי. כאשר הזקיות שמקורן בטבע מגיעות כפרטים בוגרים, בד"כ במצב ירוד, עם טפילים, ואינם מומלצים כלל למגדל הממוצע. ההמלצה הרווחת היא לרכוש CB, ומגדלים יש בשפע. החשש לזיוף ולהלבנה אינו קיים במין זה, בשל ההיצע העצום של ילידי שבי, ובשל העובדה כי מין זה היה עד לא מזמן חוקי בייצוא ממדגסקר, כך שגם כאשר הוצגו למכירה פרטים שמוצאם ממדגסקר, הדבר היה מצוין "wild caught" (NECAS).

כמו כן גם באירופה קיימים מספר רב של מגדלים אשר מתמחים במין זה, כאשר גרמניה וצ'כיה מובילות באיכות ובכמות ההיצע^[5] ^[2]. לכל מגדל אתר אינטרנט ודף פייסבוק משלו. כמו כן קיימות מספר קבוצות פייסבוק המתמחות בגידול זקיות, כאשר המקצועית ביותר מנוהלת על ידי PETR NECAS ביולוג צ'כי אשר הקדיש אל כל חייו למחקר ולשמירה על זקיות ברחבי העולם. הוא רואה כשליחות לתמוך בציבור המגדלים ועונה באופן אישי לשאלות המגדלים, מתחילים כמנוסים, אשר פונים אליו בכל שאלת אחזקה. הוא גם מקדיש חלק ניכר מזמנו במסעות ברחבי אפריקה ומדגסקר, בהסברה ובהכשרת האוכלוסייה המקומית כשומרים על הזקיות ועל הטבע בכלל.

גידול זיקית נמרית בארץ - הפרספקטיבה הרחבה

עד לפני כ- 20 שנה, זיקיות ממינים שונים יובאו לארץ בהיתר של רט"ג. ביניהם זיקיות נמריות, זיקיות שטיח, זיקיות פישר אפריקאיות וזיקיות תימניות.

מאז קיימות זיקיות אלו אצל מספר מצומצם של אנשים פרטיים אשר זכו למעמד של מגדל מיוחד. לא ניתן לסחור בהם וגם לא להעביר אותן. מגדלים וותיקים אשר זכו לקבלת היתר המשיכו להרבות את שני המינים הקלים לגידול, עבור עצמם, או להעברה בין פינות חי. כך שעדיין שני המינים נמצאים בארץ בצורה רשמית ובהיתר. בשנים האחרונות, עם התפתחות המידע באינטרנט, גדל דור חדש של מגדלים צעירים, ומפעילי חוגי טבע אשר צמאים לזקיות, לא משנה מה המין, לצורך גידול לתחביב, או למטרות חינוכיות. לדוגמה, העברת פעילויות חינוכיות נגד אלימות (זיקיות פותרות סכסוך על שטח על ידי מסרים של שינוי צבע, לרוב ללא צורך באלימות ומגע) ונגד הטרדה מינית (כאשר הנקבה איננה רוצה את הזכר, היא עוטה דגם צבע מיוחד מאד).

מבחינת שמירת הטבע, אנו מעוניינים להתריע בפני שתי עובדות מדאיגות, מבוססות על נסיונו האישי של 20 שנות גידול של מגדל עם היתר מיוחד:

- זיקיות תימניות מתאימות מאד לאקלים של הארץ, עוברות תרדמת חורף, וניתן לגדל אותן בחוץ כמעט בכל מקום בארץ, מאחר והן עמידות מאוד לחום גבוה, ולקור ממושך^[2].

גרוע מכך, קיימת משיכה מינית חזקה בין הזיקית התימנית לבין הזיקית המובהקת. כך שסביר להניח שניתן ליצור בני כלאיים אשר יזהמו גנטית את אוכלוסיית הזיקיות בארץ. הסבירות ליצירת בני כלאיים נתמכת על ידי NECAS. כך שללא ספק את הזיקית התימנית יש להשאיר ברשימה השחורה.

- זמינות זיקיות תימניות כתוצאה מהברחות: לאור העובדה שכל הזיקיות אסורות בארץ למגדלים הצעירים, הדבר מעודד שוק שחור והברחות. ובשל מחירה הנמוך מאוד בחו"ל: 20 דולר לזיקית תימנית צעירה, לעומת 150 דולר לזיקית נמרית, הפיתוי של מגדלים צעירים להבריח מחו"ל זיקיות תימניות ולמכור אותם במחיר מופרז בארץ הוא גדול וקורה בפועל. מגדל מיוחד זה נתקל בשיחות מאנשים רבים המבקשים הנחיות לגידול. מגדל זה (כמו גם האיגוד כולו) אינו מעודד אף אדם להרבות זיקיות תימניות ללא אישור, ואף מזהיר אותם מפני סכנת פלישה, אך המידע זמין מאד ברשת, וכל ילד שמחזיק זוג יכול בקלות יחסית להוציא בשנה אחת כ-120 צאצאים. כך שבעינינו, במבט רחב, מדובר בפצצה מתקתקת למערכת האקולוגית של ישראל- במידה ואדם בלתי אחראי יצליח בריבוי זיקיות תימניות וישחרר, או יאפשר להן לברוח. דרך יעילה למגר את התופעה של הברחה וריבוי של זיקיות תימניות היא מתן אפשרות חוקית למגדלים לגדל זיקיות נמריות, שכאמור מוצאם מאזור אקלים טרופי, ולא סביר כלל כי ישרדו את החורף הישראלי. נוסף על כך, בני מין זה גם אינם יכולים ליצור כלאיים עם זיקיות ישראליות^[4] - מאחר ומדובר בקבוצה שונה, זיקיות מדגסקר אינן יוצרות בני כילאים עם מינים אחרים, ולכל מין דגם חיזור ייחודי לו.

על פי הקריטריונים של הרשות בגינם זוחל נכלל ברשימה השחורה

- א. אין סכנת הכחדה מעל מין זה בארץ מוצאו.
- ב. סנן ראשון להערכת סיכוני פלישה- מין פולש: *furcifer pardalis* אינו מוכר כמין פולש, אוכלוסיית מתרבות קיימות רק במדגסקר ובאיים הסמוכים לו. אזור תפוצתו במדינות המוצא אינו כולל את האקלים המדברי, ולא אקלים ים תיכוני^[3].
- ג. סנן שני להערכת סיכוני פלישה-
  1. בשל קרוב מאותו סוג *furcifer Oustaleti* אשר פלש לדרום פלורידה, הזיקית הנמרית (*pardalis*) מקבלת נקודה אחת.
  2. אין מין בסוג זה בישראל.
  3. אין חפיפה אקלימית בין אזור המוצא וישראל.
  4. גודל התפוצה עומד ככל הנראה על כ-25,000 קמ"ר, ועל כן גבולי ע"פ הקריטריון המחמיר המוצע (ראה התייחסות בפרק כוחים). על פי דעתנו- לא יתכן שמין כמו זה, המאפיין חלק קטן וספציפי מאוד מהאי מדגסקר^[7]- יחשב כבעל תפוצה רחבה.

על כן ניקוד זיקית הנמרית בסנן זה הינו 1-3, בהתאם לסף גודל התפוצה ולנקודה הנתונה לשיקול דעת סביר.

ד. סכנת הלבנה של מינים שנלקחו מהטבע בצורה בלתי חוקית בארץ המוצא: אינה קיימת, בשל תוכניות הריבוי הרבות של מין זה בארצות הברית ובאירופה. זמינותן של זיקיות מריבוי שבי היא אדירה, כך שייטרה לחלוטין את האיסוף הבלתי חוקי של פרטים מהטבע. כמו כן, ניתן בקלות להבחין בין זיקית נמרית למיני זיקיות אחרות^[4].

ה. צער בעלי חיים: כל מגדל מתחיל יכול בקלות לספק את הדרישות לזיקית (מאחר ומדובר בלטאה קטנה יחסית, והציוד הדרוש לגידולה נמצא זמין בארץ).

ו. סכנה לאדם: אין.

לאחר שעברנו בקפידה על הקריטריונים של רט"ג, אין כל סיבה שלא לכלול את הזיקית הנמרית ברשימה הלבנה.

לסיכום

לא חייב להיות ניגוד אינטרסים בין הצורך של המגדלים לגדל מגוון רחב לצורך תחביב, לבין שמירה על בעלי חיים בארץ המוצא, ושמירה על המערכת האקולוגית בארץ ישראל אשר יקרה לכולנו. לרוב החובבים אכפת מאד מהטבע הישראלי. במקרה הפרטי של זיקית נמרית- אין פגיעה בבעלי החיים בארץ המוצא, בשל ההיצע העצום של פרטים ילידי שבי. אין סכנה של מין פולש בשל אקלים שונה מאד בארץ המוצא (טרופי). המין אינו מתועד כמין פולש במקום אחר בעולם. נוסף על כך שאין חשש לפגיעה במערכת הטבעית במדגסקר, התרת הגידול של מין זה בארץ תמגר עשויה בהחלט למגר לחלוטין את תופעת ההברחות המדאיות של הזיקית התימנית באופן בלתי חוקי ובלתי מפקח, כאשר תופעה זו היא ללא ספק פצצה מתקתקת. תופעת ההברחות מקבל רוח גבית מהאיסור הגורף ומהביקוש הנוצר בשל עבור זיקיות. חשוב להזכיר פה גם את נטייתם המצערת של חובבים צעירים רבים אשר גם מתפתים לגדל זיקית ישראלית מוגנת. כאזרחים אשר הטבע הישראלי יקר להם מאוד, אנו חשים כי כולנו יכולים לשתף פעולה, מגדלים ואנשי רט"ג. מתן היתר חוקי לציבור הרחב, וסחר חופשי בזיקיות נמריות, תחת פיקוח של רט"ג, יתרמו ללא ספק לאמון של ציבור המגדלים ברט"ג, ויצמצמו משמעותית את תופעת ההברחות וההחזרה בלתי חוקית של מינים אחרים- אם יהיה קיים אפיק חוקי לגדל זיקיות יפות ונוחות שגם לא מהוות סיכון לטבע בישראל ובארץ המקור, לא יהיה צורך לעבור על החוק.

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

מקורות

- Care & Breeding of Chameleons (Herpetocultural Library, The) Paperback – [1]
Bargain Price, July, 1996, by De Vosjoli, Philippe and Gary Ferguson
Chameleons, nature hidden jewels, by Petr Necas, Necas 2004 [2]
<https://www.iucnredlist.org/species/172955/6947909> [3]
[4] חוות דעת ייעודית מאת PETR NECAS (נספח בסוף המקורות+עמוד 10)
https://animaldiversity.org/accounts/Furcifer_pardalis/ [5]
<https://myfwc.com/wildlifehabitats/nonnatives/reptiles/iguanas-and-relatives/> [6]
<http://biodiversity.edu.vn/post/scientific-infomation/20151126090529-up-to-11->[7]
stunningly-colorful-chameleon-species-discovered-in-madagascar.html

נספחים

עבור מקור מספר 4- להלן חוות הדעת של Petr Necas, חוקר זיקיות בעל שם בינלאומי, כתב ספרים רבים בנושא זיקיות ופעיל שטח להגנה על הזיקיות בארצות מוצאם, מייסד מספר דפי וקבוצות פייסבוק בנושא אחזקת זיקיות וטיפול בהם ובעל הבלוג PETR NECAS>THE CHAMELEON GODFATHER. חוות דעת זו כתובה בעמוד מספר 11 לצורך הנוחות.

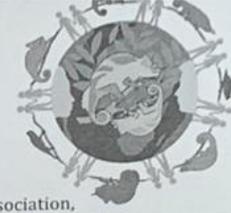

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

GLOBAL CHAMELEON LEAGUE

Subject: Panther chameleon (*Furcifer pardalis*)

To: Dr. Noam Lider, Nature and park Authority of Israel

In a response to Daniel Cahen, member of the Israeli exotic pets association, according to my knowledge in the field of biology, especially chameleon natural history, conservation and captive management, based on:
33 years field research and publication (several books in 5 languages and dozens of scientific papers published, including descriptions of new species, a species - *Chamaeleo necasi* - named in my honor...)
33 years of experience in chameleon captive management (kept over 100 species, propagated over 60 species in captivity, many for the first time in history, several in many - up to 16 - generations, advisor of ZOOs, Breeding stations).

Regarding the species *Furcifer pardalis*:

F. pardalis is widely captive bred in Europe and USA, producing tens of thousands offspring per year, so there is no need to collect them from the wild. What's is described as captive bred in the CITES document is reliable. *F. pardalis* is an easily distinguishable species, so there is no fear of confusion with any endangered species.

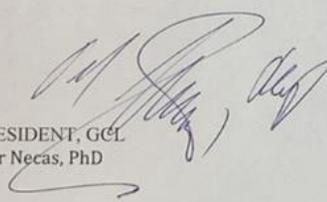
F. pardalis is considered "least concern" by IUCN, they are not endangered in their home-county, on contrary, it is considered a pioneering species and actually increase their range in agriculturally modified landscape. Madagascar, the country of origin of this species, has a very strict law, regulating the commercial trade with this species and is currently preparing a ban for all chameleon species in 2020.

There are plenty of reliable breeders in Europe and USA they can be purchased from.

F. pardalis is not considered an invasive species. Breeding populations outside Madagascar and adjacent Islands (Mauritius, Reunion, Anjouan) are not recorded.

In my humble expert opinion, there is no reason to be afraid of my impact of *F. pardalis* in local fauna in Israel, as the life conditions differ so much, they will not survive and will not be able to reproduce.

The possible import of *F. pardalis* to Israel will have no impact on wild populations in Madagascar, moreover, it can be regulated in allowing only offsprings from other countries than Madagascar to be imported.

PRESIDENT, GCL
Petr Necas, PhD

Prague, 9. 9. 2019

GLOBAL CHAMELEON LEAGUE

Subject: Panther chameleon (*Furcifer pardalis*)

To: Dr. Noam Lider, Nature and park Authority of Israel

In a response to Daniel Cahen, member of the Israeli exotic pets association, according to my knowledge in the field of biology, especially chameleon natural history, conservation and captive management, based on:

33 years field research and publication (several books in 5 languages and dozens of scientific papers published, including descriptions of new species, a species – *Chamaeleo necasi* - named in my honor...)

33 years of experience in chameleon captive management (kept over 100 species, propagated over 60 species in captivity, many for the first time in history, several in many – up to 16 – generations, advisor of ZOOs, Breeding stations).

Regarding the species *Furcifer pardalis*:

F. pardalis is widely captive bred in Europe and USA, producing tens of thousands offspring per year, so there is no need to collect them from the wild.

What's is described as captive bred in the CITES document is reliable. *F. pardalis* is an easily distinguishable species, so there is no fear of confusion with any endangered species.

F. pardalis is considered “least concern” by IUCN, they are not endangered in their home-county, on contrary, it is considered a pioneering species and actually increase their range in agriculturally modified landscape.

Madagascar, the country of origin of this species, has a very strict law, regulating the commercial trade with this species and is currently preparing a ban for all chameleon species in 2020.

There are plenty of reliable breeders in Europe and USA they can be purchased from.

F. pardalis is not considered an invasive species. Breeding populations outside Madagascar and adjacent Islands (Mauritius, Reunion, Anjouan) are not recorded.

In my humble expert opinion, there is no reason to be afraid of my impact of *F. pardalis* in local fauna in Israel, as the life conditions differ so much, they will not survive and will not be able to reproduce.

The possible import of *F. pardalis* to Israel will have no impact on wild populations in Madagascar, moreover, it can be regulated in allowing only offsprings from other countries than Madagascar to be imported.

PRESIDENT, GCL

Prague, 9. 9. 2019

Petr Necas, PhD

Varanus – כללי

מידע כללי

הסוג Varanus כולל 79 מינים^[26] הנפוצים באסיה, אפריקה ואוקיאניה (אוסטרליה והאיים סביבה).

רוב מיני לטאות הכוח הם שוכני קרקע, אך קיימים גם מינים אילניים וחצי אקוויטיים. רוב המינים הם טורפים, ניזונים מביצים, זוחלים, דגים, עופות ויונקים קטנים. ידועים מספר מינים הניזונים גם מהצומח^[27].

הסוג Varanus נחשב לייחודי בקרב עולם החי באחידות המורפולוגית היחסית של המינים בסוג, בעוד שטווח הגדלים הוא רחב^[28]. מאפיינים מורפולוגיים עדינים יותר כמו צורת הגולגולת והגפיים, בכל זאת משתנים ממין למין וקשורים לאקולוגיה של כל מין^[29].

לטאות כוח מחזיקות בטריטוריות רחבות וצדות תוך כדי מרדף פעיל שמזכיר טכניקות של יונקים בגודל דומה^[30]. אורח החיים הפעיל של לטאות אלה הוביל למחקרים רבים על הקיבולת המטבולית שלהם. על פי המוסכמה הכללית, ללטאות הכוח יש את הקצב המטבולי הגבוה ביותר בקרב הזוחלים החיים כיום^[31].

מצב שימור

על פי הרשימה האדומה של IUCN, רוב מיני לטאות הכוח מוגדרים 'ללא חשש' (least concern), אבל חלק מהאוכלוסיות נמצאות במגמת ירידה^[32]. למעט חמישה מינים המסווגים כ"Appendix I" של אמנת CITES (V. bengalensis, V. flavescens, V. griseus, V. komodoensis, V. nebulosus) כל שאר המינים משויכים ל-Appendix I^[33].

מינים פולשים בסוג Varanus

על פי המידע שבידנו^{[26][34]}, רק שני מינים מוגדרים כפולשים. כוח נילוס (Varanus niloticus) פלש לדרום פלורידה, וכוח מנגרובים (Varanus indicus) התבסס באיים מסוימים באוקיינוס השקט (אזור המכונה Micronesia) לאחר שהובא לשם ע"י האדם. נושא זה שנוי במחלוקת, שכן ייתכן שאיים אלה הם חלק מתחום תפוצתו הטבעי של המין^{[35][36]}.

הערכת סיכוני פלישה

קטגוריית סיכון	ערך 1-5	משמעות
פלש בישראל (או מין ישראלי)	5	איסור יבוא
פלש בעולם לבית גידול דומה וחי בבית גידול דומה	4	איסור יבוא
פלש בעולם לבית גידול שונה אך מאכלס בית גידול דומה	4	איסור יבוא
פלש בעולם לבית גידול דומה אך מאכלס בית גידול שונה	4	איסור יבוא
פלש בעולם לבית גידול שונה ומאכלס בית גידול שונה	3	בדיקה פרטנית
המין אינו מתועד כפולש	1	בדיקה בסולם אחר

עדות מוכחת לפלישה לפי מאמר מעודכן (בסיס נתונים מלווה):
Capinha C, Seebens H, Cassey P, et al. Diversity, biogeography and the global flows of alien amphibians and reptiles. *Divers Distrib.* 2017;23:1313–1322. <https://doi.org/10.1111/ddi.12617>

על פי המבחן הראשון להערכת סיכוני פלישה לסינון מינים שהוצע על ידי הרשות, כל מיני לטאות הכוח, מלבד שניים, שייכים לערך 1 שמשמעותו אישור תחת סינון ראשוני זה ומעבר לקריטריונים הבאים. שני המינים שמוגדרים כפולשים (*Varanus niloticus*, *Varanus indicus*) שייכים לערך 3 שמשמעותו בדיקה פרטנית, כלומר- ראוי לבחון גם את מינים אלו לחיוב ובכובד ראש, ובמיוחד לאור השוני הגדול בין הגידול בו התבססו מינים אלו ובין בתי הגידול הזמינים באזורנו.

לפי הסולם הבא בתרשים הזרימה:

תכונות	ניקוד	ניקוד מצטבר	משמעות
קיימים מינים פולשים בסוג (Genus) דומה	1	5	איסור יבוא
הסוג (Genus) קיים בישראל	1	4	איסור יבוא
התאמה אקלימית: תפוצת המין כוללת אזור אקלימי הקיים בישראל (ים-תיכוני, מדברי)	1	3	בדיקה פרטנית
בעל תפוצה רחבה < 20,000 קמ"ר	1	2	מותר יבוא
עקרון זהירות מונעת- 1 כברירת מחדל (לשיקול דעת מקצועי של המערך)	1	1	מותר יבוא

רוב המינים בסוג *Varanus* מקבלים ניקוד מצטבר של 3-5 נקודות: קיימים מינים פולשים בסוג, הסוג קיים בישראל, לרובם תפוצה רחבה (מעל 20,000 קמ"ר), וללא נקודת הזהירות המונעת. המינים המדבריים מקבלים נקודה נוספת על חפיפה אקלימית עם בית הגידול.

כלומר, חלק מהמינים נאסרו למרות שניתן היה לאשרם לגידול תוך גילוי גמישות והפעלת שיקול דעת לשם קיום נציגויות חשובות לסוג משמעותי זה בגידול בישראל. יתר על כן, שיטת ניקוד זו אינה מעריכה נכון את הסיכון לפלישה בישראל, ואינה מאזנת בין כלל השיקולים הנוגעים להכרעה חשובה זו מהסיבות הבאות:

1. אמנם קיימים שני מינים פולשים בסוג אבל שני המינים (*Varanus niloticus*, *Varanus indicus*) פלשו לבית גידול המאופיין באקלים טרופי השונה לחלוטין מהאקלים בישראל. כוח הנילוס התבסס בדרום פלורידה^[34], שם האקלים הוא טרופי^[37], וכוח המנגרובים, בהנחה שאכן פלש ואינו מצוי שם באופן טבעי, התבסס באיים באוקיינוס השקט באזור Micronesia שגם הוא טרופי^[38]. מעולם, בשום מקום בעולם, לא התרחשה פלישה של מין מהסוג *Varanus* אל בית גידול מדברי או ים-תיכוני כמו אלה

- הקיימים בארץ. משום כך, נקודה זו אינה מוצדקת ואינה רלוונטית עבור אף אחד מהמינים בסוג *Varanus*.
2. הסוג *Varanus* מיוצג בישראל ע"י מין אחד- כוח אפור (*Varanus griseus*). מין זה, בניגוד למרבית המינים בסוג, מותאם לבית גידול מדברי צחיח ולהיברנציה ארוכה בת 5-7 חודשים^[39]. לכן נקודה זו חוטאת למטרתה ואינה מייצגת עבור שאר המינים בסוג, אשר אינם מאופיינים בהתאמה משמעותית זו. כמו כן- גם הנקודה הנוספת עבור מינים מדבריים אינה יורדת לרזולוציות הרלוונטיות וכך מטה את תוצאות ההערכה כך שאינן מייצגות נכונה את סיכויי הפלישה בפועל למדבר המאופיין בירידת טמפ' עונתית משמעותית בתקופת החורף. מבחן זה מהווה למעשה את החסם העיקרי בפני אישור רוב המינים הרלוונטיים לגידול (כלומר- בעלי ריבוי שבי מבוסס ויציב) בסוג.
3. על פי תרשים הזרימה, תפוצה רחבה מוגדרת כשטח תפוצה של מין הגדול מ-20,000 קמ"ר. לדעתנו, שטח בגודל כזה הוא קטן מדי בכדי לשמש סף הקובע אם שטח תפוצה מסוים הוא צר או רחב. זה גורם לכך שרוב או כל המינים בסוג *Varanus* יקבלו נקודה. אין אנו יודעים מה מקור אומדן זה, אך להערכתנו מדובר על אומדן שמרני באופן מיוחד, ואולי אפילו מוגזם. אנו מציעים למצוא את גודל שטח התפוצה הממוצע או החציוני של כלל מיני הזוחלים ולהשתמש בו כערך סף בקטגוריה זו.
4. מכיוון וקיימים מינים רבים בסוג זה שיפסלו תחת הקריטריונים המוצעים, זאת למרות אי התאמתם לחיים בטבע הישראלי באופן שברור לכל בר דעת הבקיא בפרטים- מצביע לדעתנו על זהירות יתר המאפיינת סט כללים אלו.
5. לסוג *Varanus* ערך גידולי, הדרכתי וחינוכי גדול מאוד בהתחשב ברמתו הטקסונומית. למרות הדמיון המורפולוגי הסכמתי, מינים מסוג זה מציגים התאמות למגוון רחב של בתי גידול. דווקא משום שכוחים נצרבו בתודעתנו הקולקטיבית כמייצגים נאמנים לחייתיות הקדמונית המאפיינת זוחלים- ערכם ההדרכתי גבוה מאוד ויכולתם לשבות את תשומת לב כל הצופה בהם מעניקים להם את היכולת להעלות למודעות ולחנך לחשיבות ההגנה על הכח המקומי, כמו גם ממד גידולי חיובי שיהיה חבל לאבד.
- לסיכום- נכון לשלב זה בדיונים על המדיניות החדשה המוצעת- למעשה אושר רק מין יחיד של כוחים, וגם מין יחיד זה אינו רלוונטי בינתיים, שכן לא ידוע לנו על גידול שבי יציב המאפשר הבאה בטוחה של חיות ארצה. מצב זה הינו בלתי מאוזן והאיסור בפועל על מינים אלו אינו מידתי כלל ועיקר.
- חשוב להדגיש- זהירות מוגזמת שאינה מידתית היא חרב פיפיות, שכן בהעדר חלופה חוקית, היא עלולה לעודד מגדלים להבריח מינים באופן לא חוקי, ללא פיקוח ובקרה על מקורם, ללא הערכת סיכונים וללא מציאת פשרות (יש לציין כי האיגוד מגנה בתוקף כל הברחה בלתי חוקית). איסור על גידול כוחים אף עלול להוביל לאיסוף כוחי בר מהטבע. לכן- אנו קוראים למדעני הרשות למצוא פשרה הגיונית ומאוזנת, שתפחית את חומרת הקריטריונים ותאפשר אישור מינים שבבירור לא מהווים סיכון ריאלי לטבע הישראלי.

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

כוח מים אסיאתי – Asian Water Monitor – Varanus Salvator

מידע כללי

כוח מים אסיאתי, שייך ל- Appendix 2 של אמנת CITES ומוגדר כ- LEAST CONCERN לפי הרשימה האדומה של ה-IUCN^[1].

תפוצת כוח המים משתרעת על חלקים נרחבים בדרום ודרום-מזרח אסיה, מסרי לנקה לכיוון צפון-מזרח הודו, חבל הודו-סין, מלאזיה ואיים באינדונזיה, שם האקלים מוגדר כטרופי עד סאב-טרופי.

באזורים טרופיים רבים, הלילות קרים רק במעט מהימים וקיימות תנודות עונתיות מעטות. באזורים אחרים הטמפרטורות עשויות לרדת באופן חד בלילה וברוב חלקי השנה מזג האוויר עשוי להיות חם מדי או קר מדי על מנת לאפשר שעות פעילות מספקות.^[2]

כוח המים הוא מין חצי-אקוטי המאכלס מגוון בתי גידול אך בעיקר יערות ראשוניים וביצות מנגרובים. מסוגלים להסתגל לאזורים חקלאיים הכוללים תעלות מים כמו בסרי לנקה ותאילנד. מין זה אינו משגשג בבתי גידול שאינם כוללים מקורות מים ושפע צמחייה. בתי הגידול הנחשבים למתאימים ביותר עבור המין הם יערות מנגרובים, ביצות, אדמות מוצפות (wetlands) בגובה של 1000 מטר מתחת לפני הים.^[3]

כוח המים הוא קרניבור הניזון ממגוון רחב של סוגי טרף- דגים, צפרדעים, מכרסמים, ציפורים, סרטנים, נחשים, צבים, פגרים, תנינים צעירים וביצי תנינים.^[4]

כוח המים כמין פולש

על פי מאגר המידע של 'The Global Invasive Species Database'^[5], כוח המים אינו מוכר כמין פולש.

על פי מאגר המידע של 'Florida Fish and Wild Life'^[6], המין דווח כנצפה אבל לא קיימת אוכלוסייה מבוססת.

לפי האתר 'Invasive Species- South Africa' המין מוגדר כפולש בפארק קרוגר שבדרום אפריקה^[7], שם האקלים הוא סאב-טרופי והטמפרטורות בדרך כלל לא יורדות מתחת ל- 18°C^[8].

סכנת פלישה בישראל

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

בהתאם לנאמר לעיל, כוח המים האסיאתי מתקיים באופן עצמאי רק בבתי גידול טרופיים/סאב-טרופיים ומעולם לא פלש לבית גידול המאופיין באקלים שונה. סביר להניח שמין זה לא מסוגל להתמודד עם החורף הישראלי ללא מקור חום מלאכותי, שכן הוא לא מותאם לתרדמת חורף כמו הכוח המקומי (*V. griseus*). בנוסף, ימי הקיץ החמים והיבשים צפויים לצמצם באופן ניכר את שעות הפעילות הפוטנציאליות שלו.

מניסיון אישי שלנו רב שנים בגידול פרטים רבים של מין זה, ברור לנו שכוח מים ייפגע קשה ואף ימות כאשר ייחשף לטמפרטורות הנמוכות של לילות החורף בארץ. לדעתנו, הסיכוי של המין להתבסס בשטחים טבעיים בארץ שואף לאפס. בנוסף, לטאה כזו אשר בורחת, קל יחסית לאתר אותה מפאת גודלה.

כוח סוואנה – Savannah Monitor – *Varanus Exanthemeticus*

מידע כללי

כוח הסוואנה מצוי באפריקה הסאב-סהרית, מסנגל מזרחה עד סודן, דרומה כמעט עד נהר הקונגו ועמק הבקעה. כוח הסוואנה חי בעיקר בשטחי מרעה (grasslands). זה כולל שטחים נרחבים של עשב גבוה כמעט ללא עצים, שטחים פתוחים עם שיחים מפוזרים, מצוקים סלעיים ויערות עם צמחייה עשבונית. שטחי מרעה במערב אפריקה מחולקים לשלושה טיפוסים:

- סהל (Sahel) – שטחי מרעה צחיחים עם עונה גשומה קצרה, קרוב לשולי מדבר סהרה.
- גוינאה (Guinea) – שטחי מרעה עשירים יותר במיני עצים עם עונת גדילה ארוכה יותר.
- קואסטל (Coastal) – שטחי מרעה הנפרדים מאזור גוינאה ע"י רצועת יערות גשם.

כוחי סוואנה לא נמצאים ביערות גשם, ביערות עבותים שבהם צמרות העצים מונעות מאור השמש להגיע אל הקרקע ולאפשר צמיחה של עשב, וגם לא באזורים צחיחים בשולי מדבר.

כוח הסוואנה הוא מאוד עונתי, אוכל בעיקר בעונה הגשומה, החיזורים והזיווגים מתרחשים מוקדם בעונה היבשה. מאוחר יותר בעונה היבשה הפעילות יורדת עד שהתנאים המועדפים חוזרים.

כוחי סוואנה נוהגים להסתתר במחילות, בקיני טרמיטים נטושים ובגזעים חלולים. הם משתמשים במסתורים אלה על מנת להסתתר מטורפים, לעבור את הלילה ולחמוק ממזג אוויר יבש. בדרך כלל מחילות אלה לא נחפרו ע"י הכוח.

כוח הסוואנה לא עובר תרדמת חורף מכיון שהוא מצוי רק באזורים שבהם הטמפרטורות לא נמוכות מספיק על מנת להצריך תרדמה. הוא כן מוכרח להנמיך פעילות בתקופות יבשות אבל לעולם לא נכנס למצב של תרדמה אלא נשאר ערני במשך כל השנה.

המחקרים המפורטים ביותר על התזונה של כוח הסוואנה נערכו בגאנה ומצאו שאבוקעים ניזונים בעיקר מצרצרים קטנים, חגבים ורכיכות. כאשר הם גדלים מעט הם ניזונים גם מחלזונות, עקרבים וצרצרי ענק. הבוגרים ניזונים בעיקר ממרבי רגליים ענקיים, חלזונות, עקרבים, זחלי חיפושיות וחיפושיות, צרצרים וחגבים הנמצאים מתחת או על פני האדמה^[9].

כוח סוואנה כמין פולש

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

המין אינו מוגדר כפולש באף מקום בעולם^[10], קיים דיווח על הימצאותו בפלורידה אבל לא בתור אוכלוסייה מבוססת^[11].

סכנת פלישה בישראל

האקלים באזור המוצא של כוח הסוואנה שונה לחלוטין מהאקלים בארץ, מאופיין בשתי עונות-עונה יבשה שבה הטמפרטורה הממוצעת היא 20°C - 25°C ועונה גשומה שבה הטמפרטורה הממוצעת היא 25°C - 30°C ^{[12][13]}. לכן לא סביר שכוח סוואנה יוכל להתבסס בטבע בארץ, הוא אינו מסוגל להיכנס למצב של תרדמת חורף וכך לשרוד את החורף כפי שעושים מיני הזוחלים המקומיים. מין זה, כמו מינים נוספים שנאסרו בסוג זה, בהחלט צריך להיות מאושר לגידול תוך סיכוי אפסי לטבע הישראלי.

כוח נילוס – Nile Monitor – *Varanus Niloticu*

מידע כללי

כוח הנילוס נפוץ באפריקה הסאב-סהרית (sub-Saharan Africa) ולאורך נהר הנילוס^[14]. מדובר במין אקוויטי המאכלס בתי גידול כגון ספר-מדבר, שטחי מרעה, יערות גשם בסביבת נהרות, ביצות, אגמים וחופי ים^[15].

המין היה מצוי בישראל בנהר הירדן ובוואדיות של מדבר יהודה ונכחד מהאזור לקראת סוף המאה ה-19^{[16][17]}.

ניזון ממגוון רחב של חולייתנים וחסרי חוליות כמו פרוקי רגליים, דו-חיים, סרטנים, צדפות, חסילונים, חלזונות, דגים, לטאות, צבים, תניניים צעירים, יונקים קטנים, ביצים ופגרים^[15]. הגודל הממוצע של פרט בוגר הוא 50 ס"מ (SVL, לא כולל זנב)^[18]. באפריקה, הנקבה מטילה 12 עד 60 ביצים (בהתאם לגודלה) במחילות או בקיני טרמיטים פעילים מאוגוסט עד תחילת ינואר, אשר בוקעות לאחר 6 עד 10 חודשים. נקבות מגיעות לבגרות מינים בסביבות גודל 36 ס"מ (SVL) או גיל שנתיים^[15].

כוח הנילוס כמין פולש

המין מוכר כפולש בפלורידה^[19] שם הוא מאכלס בתי גידול המתאימים לו – ביצות מנגרובים, אגמים, גדות נהרות ותעלות מים^[15].

סכנת פלישה בישראל

בארץ, כוח הנילוס אינו יכול להוות סיכון אקולוגי מעצם היותו מין מקומי שנכחד מהאזור, על אחת כמה וכמה אם ההכחדה התרחשה בעקבות שינוי אקלים או שינוי אחר בבית הגידול שאינו מאפשר עוד את קיום המין.

למרות זאת, אנו מודעים לכללי האצבע הנהוגים בתהליכי השבה לטבע (כדוגמת "האחרון להיכחד הוא הראשון להשבה") ולחשיבות הבקרה והפיקוח על תתי-המינים המשוחררים לטבע וכו', ולכן

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

אנו ממליצים שאם יאושר מין זה- יהיה זה במתווה הדומה לזה המוצע במסגרת פרק גידול נחשים גדולים בחוות דעת זו.

כוח לבן/שחור גרון – *Varanus Albigularis ssp.* – Black / White-Throat Monitor

מידע כללי

כוח לבן/שחור גרון- *V. albigularis*, מתחלק לשלושה תתי מינים:

- *Varanus albigularis angolensis* – מצוי כמעט בלעדית באנגולה.
- *Varanus albigularis microstictus* – מצוי באזור סודן, אתיופיה וסומליה לכיוון דרום מערב עד זמביה ומוזמביק.
- *Varanus albigularis albigularis* – תפוצתו משתרעת על רוב דרום אפריקה, לכיוון צפון לפחות עד זמביה, עם חפיפה במזרח זמביה ומלאווי עם תת המין *microstictus* וחפיפה מעטה עם תת המין *angolensis* במערב זמביה וצפון נמיביה^[20].

כוח לבן/שחור גרון הוא הלטאה הכבדה ביותר באפריקה, המשקל הממוצע של זכרים בוגרים הוא 6 עד 8 קילוגרם, ונקבות 3.2 עד 5 קילוגרם^[21]. אורכו מגיע לשני מטרים, כולל הזנב ששוה למחצית מאורכו הכולל^[22].

מצוי במגוון בתי גידול צחיחים כגון ערבות עשב וסוואנות, אינו נמצא בפנים-המדבר, יערות גשם ויערות הכוללים צמחייה נמוכה וצפופה. טווח הבית (Home range) של זכרים הוא 18.3 ק"מ רבוע בממוצע, של נקבות הוא 6.1 ק"מ רבוע^[23].

כוח לבן/שחור גרון הוא צייד אקטיבי המזהה טרף באמצעות הראייה וזיהוי רמזים כימיים המתבצע בזכות איבר גייקובסון המפותח היטב אצל לטאות כוח וכנראה משמש לחיפוש מזון ומציאת בני זוג. ניזון בעיקר מחסרי חוליות כמו חגבים, צרצרים, רבי רגל וחיפושיות אבל גם עופות ונחשים, כולל ארסיים.

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

ברוב האזורים באפריקה האקלים מתחלק לשתי עונות, חורף יבש וקיץ גשום. מיני לטאות הכוח האפריקאיות הסתגלו לתנודות עונתיות אלו באמצעות מציאת מסתור במחילות ויציאה אל פני השטח בהתאם לטמפ' וללחות. באופן טבעי, המין עשוי לאבד 30% עד 50% ממשקלו במהלך תקופה ארוכה של חוסר פעילות שמתרחשת בחורף- אוקטובר עד פברואר, כאשר הטמפ' נמוכות יחסית 15.5°C - 22.2°C .

למרות שהכוח לבן/שחור גרון מסוגל לסבול טמפרטורות נמוכות יותר מאשר רוב מיני לטאות הכוח (אינו מראה סימני חולי גם כאשר הטמפ' יורדת מעט מתחת ל- 15.5°C) חשיפה ארוכה לטמפרטורות כאלה עשויה לגרום לתחלואה או מוות^[20].

כוח שחור/לבן גרון כמין פולש

על פי מאגר המידע של 'The Global Invasive Species Database'^[24], כוח שחור/לבן גרון אינו מוכר כמין פולש.

על פי מאגר המידע של 'Florida Fish and Wild Life'^[25], המין דווח אבל לא קיימת אוכלוסייה מבוססת.

סכנת פלישה בישראל

כאמור, כוח שחור/לבן גרון אינו מסוגל לסבול חשיפה ממושכת לטמפרטורות נמוכות של מתחת ל- 15.5°C (60°F) לכן לא סביר שמין זה יוכל לשרוד את החורף הישראלי ולהתבסס בשטחים טבעיים בארץ, מה גם שהאקלים בישראל שונה במידה ניכרת מהאקלים באזור התפוצה הטבעי של המין.

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

מקורות

- <https://www.iucnredlist.org/species/178214/7499172>[1]
https://biocyclopedia.com/index/monitor_lizards/heat01.php[2]
<https://www.iucnredlist.org/species/178214/7499172>[3]
Sprackland, R. G. (1992). Giant lizards. Neptune, NJ: T.F.H.Publications. ISBN 978- [4]
0-86622-634-9
[5]
<http://issg.org/database/species/search.asp?sts=sss&st=sss&fr=1&x=0&y=0&sn=varanus+salvator&rn=&hci=-1&ei=-1&lang=EN>
<https://myfwc.com/wildlifehabitats/nonnatives/reptiles/monitors/>[6]
<http://www.invasives.org.za/animals/invasive-fish/item/931-common-water-monitor-varanus-salvator>
<https://www.safaribookings.com/kruger/climate>[8]
The Savannah Monitor Lizard: The Truth About Varanus Exanthematicus. [9]
Paperback – January, 2003 by Daniel Bennett and Ravi Thakoordyal
[10]
<http://issg.org/database/species/search.asp?sts=sss&st=sss&fr=1&x=29&y=7&sn=Varanus+exanthematicus&rn=&hci=-1&ei=-1&lang=EN>
<https://myfwc.com/wildlifehabitats/nonnatives/reptiles/monitors/>[11]
<https://www.conserve-energy-future.com/savanna-biome.php> [12]
https://www.blueplanetbiomes.org/savanna_climate.php [13]

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

- [14]
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Nile_monitor_\(varanus_niloticus\)_distribution_map.png](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Nile_monitor_(varanus_niloticus)_distribution_map.png)
- <http://www.iucngisd.org/gisd/species.php?sc=1704>[15]
- https://en.wikipedia.org/wiki/Nile_monitor[16]
- [The Fauna and Flora of Palestine](#). Cambridge: Cambridge University Press, 2013. [17]
P.148
- <https://web.archive.org/web/20121025093946/http://www.monitor-lizards.net/species/polydaedalus/niloticus.html>[18]
- <https://myfwc.com/wildlifehabitats/nonnatives/reptiles/monitors/>[19]
- <http://www.reptilesmagazine.com/Expert-Care-For-the-White-Throated-Monitor/>[20]
- ["White Throated Monitor – Varanus albigularis"](#). Reptiliana: Ultimate Reptile [21]
Resource. March 2008. Retrieved 2013-06-06
- Carruthers, Vincent (June 5, 2008). The Wildlife of Southern Africa: The Larger [22]
Illustrated Guide to the Animals and Plants of the Region. South Africa: Struik
Publishers. 320 pp. ISBN 978-1-77007-199-5
- <http://www.reptiles-of-ethiopia-and-eritrea.com/varanidae.html>[23]
- [24]
- <http://issg.org/database/species/search.asp?sts=sss&st=sss&fr=1&x=26&y=5&sn=Varanus+albigularis&rn=&hci=-1&ei=-1&lang=EN>
- <https://myfwc.com/wildlifehabitats/nonnatives/reptiles/monitors/>[25]
- <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/ddi.12617> [26]
- Bauer, Aaron M. (1998). Cogger, H.G.; Zweifel, R.G.(eds.). Encyclopedia of [27]
Reptiles and Amphibians. San Diego: Academic Press.pp. 157–159.ISBN 0-12-178560-
2.
- Pianka, E.R. (1995). "Evolution of Body Size: Varanid Lizards as a Model [28]
System" The American Naturalist. **146** (3): 398–414. doi:10.1086/285806
- McCurry, Matthew R.; Mahony, Michael; Clausen, Phillip D.; Quayle, Michelle [29]
R.; Walmsley, Christopher W.; Jessop, Tim S.; Wroe, Stephen; Richards, Heather;
McHenry, Colin R. (2015). "The Relationship between Cranial Structure,
Biomechanical Performance and Ecological Diversity in Varanoid Lizards". PLoS
ONE. **10** (6): e0130625
- King, D., Green, B., Knight, F. (1999). Monitors: The Biology of Varanid [30]
Lizards. Florida. Krieger Publishing Company
- Pianka, E.R., Vitt, L.J. (2003). Lizards: Windows to the Evolution of [31]
Diversity. California. University of California Press.

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

<https://www.iucnredlist.org/> [32]

<https://www.cites.org/eng/app/appendices.php> [33]

[34]

<http://issg.org/database/species/search.asp?sts=sss&st=sss&fr=1&x=0&y=0&sn=varanus&rn=&hci=-1&ei=-1&lang=EN>

[35]

https://web.archive.org/web/20081004211711/http://www.honolulu zoo.org/mangrove_monitor_lizard.htm

Cota, Michael (2008). "Varanus indicus and its Presence on the Mariana Islands: Natural Geographic Distribution vs. Introduction" (PDF). BIAWAK. International Varanid Interest Group. 2 (1): 18–28. Retrieved 2008-08-27.

http://www.varanidae.org/Vol_2_No_1.pdf

Köppen Classification Map, clearly showing South Florida has a true tropical climate. http://koeppen-geiger.vu-wien.ac.at/pdf/kottek_et_al_2006_A4.pdf [37]

<https://www.weatheronline.co.uk/reports/climate/Micronesia.htm> [38]

http://www.moroccoherps.com/en/ficha/Varanus_griseus/ [39]

גידול נחשים שנאסרו עקב מסוכנות לאדם ותנאי אחזקה

מידע כללי על מסוכנות נחשים גדולים בטבע

במהלך התפתחותם האבולוציונית של הנחשים בתנאי מחייה שונים, נגרם שינוי במבנה גופם ובשיטות הצייד של כל נחש. חרף השוני בין מיני הנחשים השונים, רובם משתמשים באסטרטגיות דומות על מנת לצוד את טרפם - אסטרטגיות הכוללות בין השאר ציד ממארב, זאת בכדי להתגבר על כך שמהירות זחילתם איטית מזו של הטרף אותו הם צדים. גורם ההפתעה המתקבל מגיע מהתאמתו של הנחש לאזור תפוצתו והתאמת צבעיוליהשתלבותו המיטבית בבית הגידול. דבר זה יכול לאפשר לנחש בממדים עצומים להפוך לבלתי נראה בעיני טרפו ובכך לגבור על חיסרון מהירותו^[1].

בנוסף לתהליכים המפורטים מעלה, מהלך התפתחות הנחשים כלל אף התאמת מבנה הגוף לתנאי הסביבה: מיני האנקונדה השונים כדוגמה, עברו שינוי כך שעניניהם נדדו לחלקו העליון של ראשם ובכך מתאפשרת לנחש זחילה מבלי להרים את ראשו בצורה ניכרת, ובכך נשאר בעל החיים מוסתר בתווך המימי ויכול להפתיע את טרפו.^[2]

הפרטים שצוינו לעיל אמנם מציגים מדוע מדובר בחיית בר, אך בפועל נחשים גדולים המוחזקים בשבי מאבדים את גורם ההפתעה אותו הם מנצלים בטבע - גם לעניין סיכויי פלישה ובוודאי לעניין הפתעה ופגיעה במגדל, הנכנס לטפל בנחש ביודעין. אי לכך, אין בנמצא להשוות בין רמות הסיכון הקיימות בטבע לבין אלה המצויות בשבי. כפועל יוצא, השימוש בנתונים בנוגע לתאונות

שהתרחשו בטבע כשלעצמן אינן בסיס מתאים לשלילת גידול נחשים אלו בשבי - בו המגדל מודע לנחש ולהתנהגותו.

מידע כללי על מסוכנות נחשים גדולים בתנאי שבי

בהתייחס לנתונים התקבלו מאיגוד מגדלי הזוחלים בארה"ב (המהווה את קהילת מגדלי הזוחלים הגדולה בעולם עם מעל 4.5 מיליון מגדלים^[3]) בין השנים 1990-2012 (22 שנים), נמצא כי נהרגו עשרה בני אדם בתאונות הקשורות בגידול נחשים בביתם, ולא קיים אף תיעוד לפגיעה שכזו באדם נוסף שאיננו המגדלאו מי מבני משפחתו^[4]. מנתונים שחושבו בדוח זה, הסיכוי להפגע עד כדי מוות מנחש גדול (שאיננו ארסי) במהלך חייו של אדם הוא 1 ל- 9,513,742; יתרה על כך, מנתונים נוספים שנאספו בארה"ב, הסיכוי להיהרג בעקבות תקיפה על ידי כלב גבוה בהרבה, ועומד על 1 ל- 112,400 – כמעט פי 85^[5]. על כן, ובהתחשב בעובדו תשחוצגו בפסקה הקודמת, ניתן להסיק כי גידול נחש המסוגל לצוד טרף גדול בתנאים טבעיים אינו מעלה את הסיכון הכרוך בגידולו בתנאי שבי מעבר לרמה זניחה. סיכוי לתאונה שכזו הינו מזערי עקב העובדה כי תנאי הגידול של נחשים אלו כוללים כלוב סגור ומיקום הנחש בתנאים מבוקרים, כך שנמנע מפגש כלשהו בין הנחש לכל אדם מלבד המגדל או מורשים מטעמו.

מסוכנות בהתאם לאורך גוף מעל 2.5

לדעתנו אין לקבוע באופן גורף מסוכנות בנחשים בהתאם לאורך גוף של מעל 2.5 מטר, אלא להתייחס למינים באופן פרטני - וזאת מהסיבות המנויות מטה:

- רף האיסוף הגורף המתייחס לאורך של 2.5 מטרים בנחשים אינו מהווה אינדיקציה יעילה לשיעור הסכנה. אינדיקטורים טובים יותר לערך זה (המצטרפים לאורך הגוף) הינם: היקף הגוף, וכוחו היחסי של הנחש. לדוגמה: קיימים כרכנים אשר אורך גופם עובר את הרף האמור, ואף בטבע הישראלי ישנם מינים העונים לקריטריון זה (זעמן שחור – *Dolichophis jugularis*; כרכן קריניים – *Elape sauromates*), בעוד איש אינו מחשיב אותם כמסוכנים לאדם^[6].
- בישראל, למיטב ידיעתנו, במשך תקופה של עשרות שנים בה נחשי חנק גדולים נמצאים ברשות מגדלים פרטיים, לא ארע ולו מקרה מוות אחד כתוצאה מנחש כזה.
- בהחלטה מיום 10.3.2015 של שירות ה- Fish and Wildlife במשרד הפנים האמריקאי, שונו התקנות מכוח חוק Lacey והוספו פיתון מרושת (*Python reticulatus*) ושלושה מינים של נחשי אנקונדה להגדרה כ-Injurious Wildlife, בנוסף לפיתון הבורמזי וההודי (*Python Molurus*), פיתון צפון אפריקאי (*Python sebae*), ופיתון דורס אפריקאי (*Python natalensis*) שנכללו קודם לכן ברשימה זו^[7].

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

ההחלטה על המינים הנ"ל התבססה על הערכת המסוכנות והערכה ביולוגית אשר שקלה בעיקרה את הסיכון של התבססותם האפשרית כמינים פולשים בחלקים גדולים של ארה"ב (כאשר הפיתון הבורמזי מוגדר כמין פולש בפלורידה בעת כתיבת שורות אלה), בשילוב עם גודלם והסכנה הטמונה בהם בעיקר עבור בעלי חיים אחרים (לרבות יונקים גדולים מקומיים). אלמלא היה מדובר במינים עם פוטנציאל לסכנת פלישה, שירות ה-Fish and Wildlife לא היה מכניס אותם לרשימה האסורה אך ורק על סמך המסוכנות שלהם.

יתרה מזאת, בהחלטה הנ"ל נקבע כי מוסר המין רב חנק המצוי (בואה קונסטריקטור- *Boa Constrictor*) מהרשימה הפדרלית. נקבע שפיקוח פנים מדינתי על מגדלים להפחתת סיכויי ההימלטות לטבע וגידול אחראי ושקול, יהיה יעיל יותר מהכנסה לרשימה הפדרלית האסורה. נוסף לכך, *Morelia spilota* לא נכלל כלל, באף שלב, ברשימה האסורה הפדרלית בארה"ב, ולמיטב ידיעתנו כך הדבר בכל העולם.

ממדי מתחם הגידול עבור נחשים גדולים

בהתבסס על האמור לעיל, לדעתנו אין לאסור באופן גורף יבוא ריבוי והחזקה של חנקים גדולים (מכל סוג ומין) אלא להתייחס פרטנית לשיקולים ענייניים, ויש להתנות את החזקתם בתנאי שיכון נאותים ובטוחים.

לפי חוקים הנהוגים במדינות בהן ישנו גידול נרחב של נחשים גדולים, באוסטרליה כדוגמה (אשר על נתונים שנאספו ממנה הסתמכנו, עקב היותה מדינה הנחשבת כמחמירה מבחינת חקיקת ייבוא וגידול בעלי חיים, כמו גם התחשבותה בסיכון פלישה ואף ייצוא לצורך שמירה על המגוון הביולוגי הקיים) ניתן לראות את התמונה הבאה: קיים דו"ח ממשלתי מפורט המסדיר את כלל בעלי החיים המותרים בהחזקה ותנאי גידולם בפרוטרוט: הפרטים, עונות השנה, ושיטות עיצוב מחומרים שונים. בדו"ח זה מפורטת משפחות שונות והתאמת תנאי הגידול לצרכיהם, כפי שמתקיימים בטבע. הדו"ח מציין כי נחשים גדולים בהם פיתונים ובואות לא נוהגים לזחול למרחקים גדולים ולכן אין צורך בהגדלת המתחם בשונה מיונקים ועופות, משום שהדבר עשוי לפגוע בנחש מבחינת עקה, וחוסר יכולת במציאת המזון וחימום^[8]. המידות המתוארות בדו"ח מציינות דוגמה של נחשים בגודל של ארבעה מטרים גם מין הנחשב לקרקעין וגם לסוג הנחשב כשוכן עצים ולכל אחד יש התאמה ספציפית בגדלים של הכלוב לפי האורך שלו. על מימדי המתחם עבור נחש שוכן הקרקע להיות באורך של 45% מאורכו של הנחש, ברוחב של 37.5% מאורכו של הנחש, ובגובה של 25% מאורכו של הנחש - דבר המביא לכך שמתחם עבור נחש שוכן קרקע באורך ארבעה מטרים יהיה באורך 1.8 מטרים, ברוחב 1.5 מטרים ובגובה מטר אחד - תנאים שכמעט כל מגדל יכול לספק בנקל בדירת מגורים בתקציב סביר ביחס למחיר הנחש.

עבור נחש שוכן עצים באורך ארבעה מטרים החישוב שהוצג שונה: אורך המתחם צריך להיות 45% מאורכו של הנחש, רוחב המתחם צריך להיות 30% מאורכו של הנחש, וגובה המתחם צריך להיות 50% מאורכו של הנחש. מימדי המתחם עבור נחש בגודל הנ"ל יהיה 1.8 מטרים אורך, 1.2 מטרים רוחב, ושני מטרים גובה^[9]. בהתחשב בכך שהנחש שוכן העצים היחידי שמסוגל להגיע

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

למימדים שכאלה הוא תת-מין אחד בלבד מבין תתי-המינים של פיתון השטיח (*Morelia spilota mcdowelli*), בעוד גם עבורו מדובר בממדים קיצוניים והוא אינו מצוי בין מגדלים בישראל באופן גורף, ניתן להסיק כי רק מגדלים בודדים, אם בכלל, יידרשו בתנאים אלו, וגודל מתחם שכזה נכלל גם הוא בטווח הגדלים האפשרי להחזקה בדירת מגורים סטנדרטית.

לסיכום

בד בבד עם ההבנה כי נחשים גדולים עשויים לטמון בחובם פוטנציאל סיכון ומדובר בחיית בר המותאמת לציד של טרף חי, אנו, מגדלי החיות האקזוטיות בישראל, יכולים להציג ראיות להיסטוריה מקומית ארוכה בתחום, בעוד אין בנמצא תיעוד למקרים בהם נצפו פציעות חמורות או בלתי הפיכות בקרב מגדלים בפרט או הציבור בכלל; על כן איננו רואים סיבה לאיסור החזקה, גידול וריבוי של בעלי חיים אלו באופן פתאומי וללא כל שינוי בסטטוס הסיכון של אותם בעלי חיים.

אין אנו טומנים את הראש בחול; הדאגה הקיימת בקרב אנשי הרשות בנוגע לפוטנציאל הסכנה הנשקף מבעלי חיים אלו מובנת, ולכן היינו רוצים להציע פתרון ממשי שיעזור להקטין באופן ניכר סיכון אפשרי שכזה - זאת במינימום פגיעה במגדלים, ו על ידי התאמה פשטה של מערכת ההיתרים: ההיתר להחזקת נחש גדול יינתן למגדל הרשום במערכת ההיתרים במשך שנה לפחות כבעליו של נחש כלשהו, ובכך נוכל להבטיח שאותו אדם בעל ניסיון מספק באחזקת זוחלים אלו ובגידולם. דבר נוסף שניתן להוסיף למערכת ההיתרים הינה דרישה בהתחייבות להבטיח נעילה עם מנעול של מתחם הגידול, וטיפול בנחשים גדולים במיוחד על ידי שני מטפלים יחדיו (דבר הדומה להוספת מסמכים על סירוס ותיוג של בעלי חיים כשועלים וחוטמנים שיש להציג במערכת ההיתרים). פתרון כזה יכול למנוע תופעה שצפויה לקרות לאחר איסור כולל של נחשים אלו אשר נפוצים בין כה בין מגדלים רבים נכון לזמן כתיבת שורות אלה - והינה גידולם מחוץ לחוק ובאופן חשאי, תוך הגדלת הסיכון בלא היוועצות עם מגדלים מנוסים, מומחים, או קבלת הכוונה מינימלית - דבר החשוב לנו כקהילה מאחר ואנו מבינים את גודל האחריות הטמון בגידול קבוצה זו של נחשים.

על פי הצעתנו מגדלים פרטיים אמנם יצטרכו להצהיר שאף ילד או מי שאינו מוכשר לכך- יטפל בנחש, אך עבור מדריכים, חוות ופינות חי העורכים היכרות עם בעלי החיים הללו, לה לדעתנו קיים ערך חינוכי ראשון במעלה על ידי קירוב ילדים, נוער, ואף בוגרים לאהבת זוחלים ושמירת טבע - ראוי להתייחס באופן פרטני ולדון בהיתרים שכאלה - כל אימת שקיים אלמנט של מגע עם הציבור. עבור הנ"ל, אנו מציעים להגיע לנוסח פרוטוקול שיוסדר מול רשות הטבע והגנים.

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

פיתון שטיח – Carpet Python – *Morelia Spilota*

מידע כללי

המין *Morelia Spilota* (השייך לסוג *Morelia*) מכונה באופן עממי פיתון שטיח Carpet python. מוצאו באוסטרליה, אינדונזיה, ופואה / גינאה החדשה, ארכיפלג ביסמרק וצפון איי שלמה. המדובר במין פופולרי יחסית בקרב מגדלי זוחלים בארץ ובעולם (בעיקר תת-המין *Morelia spilota cheynei* עקב צבעו השחור צהוב העז) והיות המין חצי אילני; לפיכך הוא מהווה נחש תצוגה מרהיב שכן אין הוא נוהג להסתתר במחבוא במידה ויציבו לו ענפים מתאימים בטרריום^[10].

[9].

אורד גוף

אורך הגוף הממוצע מגיע במין זה לכשני מטרים^[10].
אורך הגוף המקסימלי של המין נע בין 4 – 2 מטרים בהתאם לתת-המין:

- *Morelia spilota mcdowelli* – הידוע בכינוי Coastal Carpet Python הוא תת-המין הגדול ביותר, ומגיע לאורך ממוצע של 300 – 210 ס"מ^[11].
- *Morelia spilota variegata* (או *M.s.harrisoni*) הידוע בכינוי פיתון שטיח אייריאן ג'איה - Irian Jaya Carpet Python מגיע לאורך ממוצע של 180 – 120 ס"מ.
- *Morelia spilota cheynei* הידוע בכינוי Jungle Carpet Python מגיע לאורך ממוצע של כ- 200 ס"מ, כאשר הזכרים בד"כ קטנים יותר.
- *Morelia spilota spilota* הידוע בכינוי Diamond Python מגיע לאורך ממוצע של כ- 250 ס"מ.

תתי המין המוחזקים בישראל

בישראל מוחזקים בעיקר פיתוני שטיח ג'איה (*Morelia spilota cheynei*), אורך ממוצע של כ- 200 ס"מ (מעט פיתוני שטיח אייריאן ג'איה (*Morelia spilota variegata*), אורך ממוצע של כ- 150 ס"מ), ועוד פחות פיתוני שטיח יהלום (Diamond Python (*Morelia spilota spilota*), אורך ממוצע של כ- 250 ס"מ).

כן מוחזקים פיתונים מהמין *Morelia bredli* (אין מוכרים בו תתי-מינים) שאינם שייכים למין *Morelia spilota* - ואף הם באורך דומה לזה של פיתון היהלום (אורך ממוצע של כ- 2.5 מטרים).

אין כיום גידול או יבוא לישראל של תת-המין *Morelia spilota mcdowelli*, הנחשב כאורך ביותר מבין תתי-המינים הידועים ממין זה, ואף בין מגדלים באירופה ובארה"ב מין זה מצוי במספרים קטנים מאוד.

הערכת סיכון במדינות אחרות

ביום 26.4.2016 בוצעה הערכת סיכון אקולוגית בדרא"פ^[12], לאור היותה שוכנת בקווי רוחב ואקלים דומים לאוסטרליה. בהערכת סיכון זו נקבע כי האורך הממוצע של המין בכללותו עומד על כ- 2.0 – 1.8 מטרים. בנוסף צוין כי אין כל נתונים ומידע קונקרטי בדבר התבססות של *Morelia spilota* מעבר לתפוצתו הטבעית של המין.

במאמר מצוין כי המין נחשב כ- Very docile - נוח מאוד, ורבים מהם מסרבים לנשוך אף כאשר מתגרים בהם במתכוון (Many refuse to bite even when highly provoked). הם דורשים טיפול וטרריום סטנדרטיים (המתאימים לגודלם, כמפורט מעלה).

במאי 2012 בוצעה הערכת סיכון אקולוגית בטסמניה^[13] (אי ששוכן מדרום לאוסטרליה המזרחית) בהערכת סיכון זו, אורכו הכללי של המין תואר בכ- 2.5 מטרים.

בפרק Threat to human safety (סיכון לביטחון האדם) נכתב כי הפוטנציאל לפגיעה באדם נובע מדיווחים אנקדוטיים המתארים נשיכה מכאיבה בלבד, ואין הפניה לאף מאמר המאתר פגיעה משמעותית – בוודאי שלא מוות מחנק.

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

לסיכום

הנה כי כן, המין מצוי בטווח גודל ממוצע של עד 2.5 מטרים לכל היותר ואינו נחשב כעובר את הרף המדובר. המין לא נפסל מגידול והחזקה באף מדינה בעולם עד כה. אין בנמצא דיווחים ברמה העולמית על כל פגיעה מסכנת חיים לאדם ממין זה, ואין הוא דורש תנאי החזקה מיוחדים. בנוסף, קיים ערך מוסף חינוכי בהתרת יבוא המין שכן מדובר בנחש תצוגה מהמעלה הראשונה.

רב חנק מצוי – בואה קונסטריקטור – *Boa Constrictor*

מידע כללי

המין כולל בתוכו תשעה תתי מינים, *B. c. amarali*, *B. c.*, *B. c. longicauda*, *B. c. constrictor*, *B. c. melanogaster*,^[14] *B. c. nebulosa*, *B. c. occidentalis*, *B. c. orophias*, *B. c. ortonii*. נחשי רבי חנק מצוי הם מהנחשים הנפוצים ביותר בגידול פרטי וציבורי בכלל רחבי העולם. המין שייך ל- Appendix 2 של אמנת CITES (מלבד *B. c. occidentalis* אשר מוגדרת באפנדיקס 1) ומוגדר כ- LEAST CONCERN לפי הרשימה האדומה של ה-IUCN^[15]. תפוצת רב חנק מצוי משתרעת על חלקים נרחבים באמריקה הדרומית, ובאיים לאורך החוף הצפוני של היבשת, בעיקר באזורים בהם האקלים מוגדר כטרופי עד סאב-טרופי- נחשי הבואה מעדיפים לחיות בלחות יחסית גבוה ולרוב נמצאים בקרבת נחלים ומקורות מים אחרים^[17].

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

נחשי הבואה מאופיינים בדימורפיזם זוויגי, כאשר הנקבות גדולות באופן ניכר מהזכרים: נקבות בוגרות מגיעות לגודל מקסימלי של שלושה מטרים ואילו זכרים קטנים מהם ומגיעים עד לאורך של כ- 2.4 מטרים, הגודל המקסימלי תלוי בתת המין, התפוצה והזמינות של המזון שמהלך הגדילה של הנחש. משקל הנחשים הבוגרים לרוב מגיע עד 15 ק"ג אולם בתיאורים נדירים יותר נצפו פרטים גדולים מכך עד למשקל של כ- 25 ק"ג^[16]^[17].
נחשי בואה ניזונים בעיקר מיונקים ועופות בגודל בינוני-קטן בעיקר מכרסמים^[18].

רב חנק מצוי כמין פולש

עד כה רבי חנק מצוי תוארו כמין פולש במדינת פלורדיה אשר בארה"ב, מדינה בה האקלים כמעט וזהה לאקלים הטרופי השורר בחלקה הצפוני של דרום אמריקה^[19] אמנם המין לא מתפשט מעבר לגבולות המדינה.

ע"פ הרשות האוכפת בארה"ב (U.S. Fish and Wild Life Service) הוחלט כי הגבלת סחר ברבי חנק מצוי איננה אמצעי יעיל לשמירה על הסביבה.
"which include widespread private ownership and domestic breeding, render " importation and interstate transport prohibitions less effective."^[20]

סכנת פלישה

רבי חנק מצוי מתקיימים רק בבתי גידול טרופיים/סאב-טרופיים ולא פלש לבית גידול המאופיין באקלים שונה. סביר להניח שמין זה לא מסוגל להתבסס במדינת ישראל כיוון שבאזורים הצפוניים של המדינה ישנו קושי במסוגלות להתמודד עם החורף הישראלי ללא מקור חום מלאכותי. ובדרום הארץ האקלים איננו מתאים כלל כיוון שהלחות נמוכה מידי והטמפרטורות בקיץ גבוהות מידי.

במבחן שהוצע להערכת סיכוני פלישה מין זה מקבל את הציון 3 במבחן הראשון (פלש, אך אך ורק לבית גידול שונה בתכלית!), מה שמאפשר לאשר מין זה להמשך בדיקה), ואת הציון 2-3 במבחן הנקודות השני (רק על תפוצה רחבה יחסית ועל פלישה של המין. גם ציון זה למעשה מאפשר אישור של המין כבעל סיכון נמוך לפלישה- אפילו תחת הקריטריונים המחמירים שהוצעו!).

מסוכנות

כפי שנכתב לעיל נחשי רבי חנק מצוי ניזונים בעיקר מיונקים ועופות קטנים^[21]. לכן אינם רואים בבני אדם טרף פוטנציאלי. נחשי בואה יכולים לגרום לכאב רב בעת נשיכה בהתאם להימצאות שיניים רבות, אולם, אך נחשים אלו אינם ארסיים ולכן לרוב לא ייגרם נזק רב לננשך מעבר לנזק המקומי. לדעתנו ומניסיונו, נחשי בואה יכולים להיות מסוכנים רק במקרים נדירים וספציפיים ביותר, בהם יש מפגש בין פרט גדול במיוחד לאדם קטן במיוחד (ילד קטן/תינוק וכו') ללא שום השגחה. לכן, אנו מאמינים כי מקרה של מסוכנות עלול להיגרם רק עקב רשלנות פושעת/מכוונת על ידי הבעלים של הנחש.

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

מניסיוננו מגידול פרטים רבים של מין זה, ברור לנו שהמסוכנות של הנחש עלולה להיגרם אך ורק בכוונת מכוון ורשלנות פושעת. נחש זה נמצא בגידול שבי נרחב מאוד בעולם והדיווחים על מסוכנות בעקבות הגידול של הנחשים הללו כמעט ואיננה קיימת. נחשים אלו לרוב רגילים למגע אדם, אינם תוקפניים ואינם מהווים סכנה לציבור.

חשוב לציין כאן שמדובר על אחד ממיני הנחשים המובילים בגידול שבי בעולם כולו, ואיסורו הוא אולי בבחינת גזירה שקשה יהיה לציבור לעמוד בה, שכן מספר רב של מגדלים מחזיקים מין זה גם בישראל, ואף השקיעו מאמצים כבירים וסכומי כסף גדולים על פרטים בעלי גנטיקה ייחודית לשם המשך ריבוי. לכן- קיים חשש אמיתי ומבוסס שאיסור זה ידחוף מגדלים רבים למחשכים, לגידול בלתי מפוקח, בלתי מוסדר ובלתי חוקי- ממנו יפסידו כולם.

הפרטים ממין זה בארץ הינם ברובם מעורבים בתפוצת Hog Island, המאופיינים בגודל קטן במיוחד, כך שהאורך הממוצע לנחשים בוגרים ממין זה בישראל אפילו אינו עולה על רף ה-2.5 מטרים, ולמעשה אף פחות מכך. בואות העולות על גודל 2.5 מטר בתחביב בישראל אינן נפוצות, ואיסור המין תחת הכנסתם בקטגוריית "נחשי הענק" חוטאת לעיקר ולמהות האיסור.

ראוי ונחוץ לציין שהרף שנקבע של שניים וחצי מטרים לגודל נחש אשר מגדיר אותו כמסוכן הוא רף בלתי סביר בעליל, שרירותי ולא ראוי. אציין זאת בדוגמא קטנה של נחש ישראלי כגון זעמן שחור אשר מגיע לאורך של עד שלושה מטרים ואיננו מהווה סיכון אפילו לחתול במשקל של ארבעה קילוגרמים.

פיתון בורמזי – Burmese Python – *Python Bivittatus*

מידע כללי

נחשי הפיתון בורמזי הם מהנחשים הענק הנפוצים ביותר בגידול פרטי וציבורי בכלל רחבי העולם. שייך ל- Appendix 2 של אמנת CITES ומוגדר כ-vulnerable לפי הרשימה האדומה של ה-IUCN [22].

הפיתון הבורמזי נפוץ בדרום מזרח אסיה באזורים בהם יש אקלים טרופי וסב טרופי. בה חי בעיקר באזורי ביצה [23].

פיתון בורמזי כמין פולש

עד כה פיתון בורמזי תוארו כמין פולש במדינת פלורדיה אשר בארה"ב, מדינה בה האקלים כמעט וזהה לאקלים הטרופי השורר בבית הגידול הטבעי שלהם. בניגוד להערכה ראשונית שהייתה

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

קיימת בעבר כי יכול לפלוש לכול חלקה הדורמי של ארהב לא נמצאו עדויות לאוכלוסיה מתרבה מחוץ לחלקה הדרומי של פלורידה.

סכנת פלישה

פיתון בורמזי מתקיימות רק בבתי גידול טרופיים/סב-טרופיים ולא פלש לבית גידול המאופיין באקלים שונה. סביר להניח שמין זה לא מסוגל להתבסס במדינת ישראל כיוון שבאזורים הצפוניים של המדינה ישנו קושי במסוגלות להתמודד עם החורף הישראלי ללא מקור חום מלאכותי. ובדרום הארץ האקלים איננו מתאים כלל כיוון שהלחות נמוכה מידי והטמפרטורות בקיץ גבוהות מידי.

דבר נוסף המונע מבורמזים להפוך למין פולש הוא מחלת ריאות שהם מקבלים בתנאים של קור מחלה זו לא עוברת בטיפול תרופתי ונשארת עם הנחש עד יומו האחרון. מחלה זו גם בשבי דורשת טיפול כדי שהנחש יוכל לשרוד אך בטבע הישראלי בו לא יהיה לנחש מקור חום זמין מחלה זו תביא למותו המהיר^[24].

יש להוסיף כי הבורמזי הוא נחש מאוד פופולארי בקרב המגדלים בארץ עם מחירים קבועים כבר עשרות שנים דבר זה תורם לכך שבשונה מפלורידה בה מגדל במקום למסור או למכור את הנחש בגלל הביקוש הנמוך ישחרר אותו בטבע וגם אם ימצא לא יאספו אותו מהטבע למטרות גידול. דבר זה לא יקרה בארץ כי כל מגדל שלא ירצה לגדל את הנחש יוכל למצוא לו בית מתאים בזמן מאוד קצר. גם במצב שנחש כזה יצליח לברוח תמיד יהיו אנשים שיתפסו אותו עקב מחירו הרב ויחזירו אותו לשבי.

לסיכום

לפי שיטת הנקודות אותה הציגו במפגש שיזמה הרשות הפיתון הבורמזי מקבל רק 3 נקודות מאחר והוא מין פולש אך פלש באקלים שונה ואקלים המוצא שלו שונה מזה שיש בארץ מכך אין באמת סיבה לאסור את הגידול שלו כי אפילו לפי שיטה זו אין מניעה להחזיק אותו בארץ.

מקורות

- [1] <https://animals.sandiegozoo.org/animals/python>
- [2] <https://www.livescience.com/53318-anaconda-facts.html>
- [3] https://www.americanpetproducts.org/press_industrytrends.asp
- [4] http://www.rexano.org/Statistics/Constrictor_Captive_Snake_Fatality.pdf
- [5] <https://www.nsc.org/work-safety/tools-resources/injury-facts/chart>
- [6] [זוחלים ודוחיים בישראל – מדריך שדה. בר וחימוביץ', הוצאת רשות הטבע והגנים, 2013.](#)
- [7] <https://www.federalregister.gov/documents/2015/03/10/2015-05125/injurious-wildlife-species-listing-three-anaconda-species-and-one-python-species-as-injurious>

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

- <https://environment.des.qld.gov.au/?a=90614> [8]
<http://agriculture.vic.gov.au/pets/other-pets/reptiles/code-of-practice-for-the-private-keeping-of-reptiles> [9]
<https://library.dbca.wa.gov.au/static/FullTextFiles/071560.pdf> [10]
[11]
https://web.archive.org/web/20080719094901/http://mark.org.au/pages/es_carpetpyth_on.htm [12]
https://www.environment.gov.za/sites/default/files/docs/riskassessmentformoreliaspi_lota.pdf [13]
https://dpiwwe.tas.gov.au/Documents/Carpet-Python_Risk-Assessment-pdf.pdf [14]
https://www.itis.gov/servlet/SingleRpt/SingleRpt?search_topic=TSN&search_value=209569#null [15]
<https://www.iucnredlist.org/species/203879/2771951> [15]
<https://www.zoo.org/login?bm=-581131699> [16]
Mattison, C. (2007). The New Encyclopedia of Snakes. Princeton University Press [17]
Mehrtens JM. 1987. Living Snakes of the World in Color. New York: Sterling Publishers [18]
<https://myfwc.com/wildlifehabitats/nonnatives/reptiles/snakes/common-boa/> [19]
<https://www.fws.gov/verobeach/InvasiveSpecies.html> [20]
<https://invasives.org.za/legislation/item/678-common-boa-boa-constrictor> [21]
<https://www.iucnredlist.org/species/193451/151341916> [22]
[23]
http://www.snakesoftaiwan.com/Python%20molurus%20bivittatus/species_python_molurus.htm [24]
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26410400> [24]

צב יבשה דורבני – African Spurred Tortoise – *Centrochelys Sulcata*

רקע

צב יבשה דורבני, *Centrochelys sulcata*, הוא הצב השלישי בגודלו בעולם. מוצאו מאזורים צחיחים באפריקה כפי שמעיד שמו המקובל בעברית - "צב סודני". מין זה מאכלס רצועה רחבה באפריקה, מחופי האוקיינוס האטלנטי עד לחופי ים סוף, לא רק בסודן אלא בבנין, בורקינה פסו, מאלי, טשעד ועוד. בית גידולם מאופיין באזורי סוואנה צחיחים עם עונת גשמים במהלכה המישורים מתכסים בעשב רך. במהלך העונה היבשה, הצב עובר תרדמה מתחת לאדמה, במחילות

אשר הוא חופר לעצמו. הזכרים גדולים מהנקבות ואורכם יכול להגיע ל-83 ס"מ, ולמשקל של מעל 100 ק"ג.

הקדמה

בשונה מהצב אדום האוזן שהפך פה נפוץ החל משנות השמונים, כאשר הגיע לכל חנות שכונתית של בעלי חיים ונקנה בצורה אימפולסיבית על ידי הציבור הרחב בשל מחירו הנמוך, במקרה של צב היבשה הדורבני אין חשש אמיתי מהגעה למצב כזה: מחיר של צב דורבני שזה עתה בקע אינו יורד מתחת לכ-500 ש"ח זה שנים רבות. כך שניתן להניח שמגדל שקונה צב זה עושה מעט שיעורי בית טרם הקניה. בעידן המידע, בו זמין בקלות ובחינם מידע גידולי מקצועי בעברית ולכל דורש, בו ישנן קבוצות ופורומים מקומיים ואינפורמטיביים המספקים עצות, הכוונה והדרכה מקצועית במסגרות ובקהילות שונות- החשש מגידול בלתי אחראי הופך לשמחתנו לנדיר יותר ויותר. נכון, לצערנו עדיין ישנם מקרי הזנחה וגידול בתנאים שאינם מתאימים, אך אנו משוכנעים כי בפועל- אין זה נפוץ יותר בצבים סודנים בהשוואה למיני זוחלים אחרים- קטנים בהרבה. לא מדובר על עוד בעל חיים כמו ארנבת או אוגר שכל אחד קונה ליום ההולדת של הילד, וכעבור חודשיים-שלושה, מחפש להפטר ממנו, מי שקונה צב זה מודע היטב למה הוא נכנס. מדובר בחובבי זוחלים מושבעים, או במפעילי חוגים. החשש לקנייה המונית של צב זה על ידי אנשים חסרי אחריות הינו מזערי והוא אינו מתרחש בפועל.

קצב הגידול של הצב

אמנם צבי יבשה דורבניים גדלים לממדים מרשימים, אך לוקח להם זמן רב להגיע לבגרות. כאשר מאכלים בדיאטה צמחונית, עם צמחים עשירים בסיבים, הצב גדל לאט. תוספת חלבון מן החי מאיץ את קצב גידולו, אך אינו מומלץ. לדוגמה, צב יבשה אשר זוכה לטיפול מסור כ-5 שנים- איננו עולה על צב יבשה ארצישראלי מצוי ושוקל פחות מ-1 קילו. כך שגם אדם הגר בדירה, שמוכן להשקיע בטרריום בגודל סביר, ובקיץ לגדל את הצב על מרפסת ביתו, בהחלט יכול לספק לו תנאי מחייה נאותים וראויים ל-5-8 שנים לפחות. מכיוון ובאופן בלתי נמנע ועקב תחלואה טבעית סבירה- לא כל האבקועים הצעירים שורדים תקופה ארוכה כל כך (גם כן, כמו כל מין אחר של חיות), ולכן חלק מהצבים שמגיעים לגודל גדול מוצאים את מקומם בפינות חי שונות, אצל מדריכים או מפעילים, בעוד חלק אחר נשאר אצל הבעלים המקורי למרות דרישתם בפיסת גינה בגודל המאפשר פעילות.

הביקוש לצבים הגדולים עולה על ההיצע

חלק גדול מהמבקשים לרכוש צב הינם מפעילים של חוגי העשרה לילדים. דווקא חברה המפעילה חוגים תעדיף צב גדול, מרשים יותר. חברות אלו בדרך כלל שוכרות מקום עם חצר, כך שאין להם בעיה לספק לצב בוגר את המכלאה המתאימה לצרכיו. מתוך שיחה עם רפאל יפרח, שעוסק בסחר בזוחלים. נתקלנו במספר מקרים בהם מגדלים מבצעים החלפה של צב גדול בצב קטן יותר אצל מגדלים אחרים, לרוב מנוסים יותר. במקביל, ישנו תמיד ביקוש לצבים גדולים, על ידי אנשים בעלי גינות, או חברות של מפעילי חוגים. לא נתקלנו במקרה בו מגדל נתקע עם צב דורבני בגלל

שהוא גדול מדי. להפך- מחירם של הפרטים הגדולים נותר גבוה, וזו למרות נוכחותם בתחביב זמן רב.

אנו מבינים כי למרות טענתנו בדבר אי קיומו של חשש כזה כרגע- ניתן לשער שעניין זה יכול להוות חשש עתידי, ולכן, אנו מציעים כי בהמשך הדרך, ובמידה והיצע הצבים יעלה על הביקוש עבורם- ניתן יהיה לבחון החלת מגבלות על ריבוי הצבים הבוגרים כך שניתן יהיה לאפשר לשוק להתאזן ולביקוש לעלות.

לסיכום

הדאגה של רטי"ג למנוע צער בעלי חיים, ולדאוג לתנאי אחזקה היא בלי שום ספק צעד מבורך. זוהי גם המטרה שלנו כאיגוד. יש לנו קבוצות ווטסאפ, דפי וקבוצות פייסבוק, אשר נועדו להגביר את המודעות של הדור הצעיר, לאפשר שיח פורה בין מגדלים, ולספק מידע מקצועי, לטובת רווחת החיות והמגדלים. אך יחד עם זאת, האיסור הגורף לגבי צב יבשה דורבני מתקבל כמוגזם, מופרח ומתעלם לחלוטין מהמצב בשטח.

המקרה של הצב הסודני במאה ה- 21 אינו דומה בשום צורה למקרה של צב אדום אוזן בשנות ה-80. בעבר לא הייתה מודעות למינים פולשים, לא הייתה הסברה ולא היה קשר מקצועי בין מגדלים. עברו 40 שנה מאז והיום המודעות גדולה ורחבה יותר. מקרה צב היבשה הדורבני אינו שונה כלל ועיקר מגידול צינציליות הדורשות קירור, כלב הדורש טיולים שגרתיים, תוכי שדורש כלוב בגודל מספק או אפילו כרכן תירס- שדורש האכלה סדירה במכרסמים. בכל אחד מהמקרים הללו יש לדרוש מהמגדלים לספק את התנאים המיטביים לגידול החיה, אך כשם שלא עולה בדעתנו לאסור לחלוטין גידול צינציליות רק משום שישנם אנשים החיים בבית ללא מזגן- כך אין לפסול גידול צבים גדולים- בהינתן תנאי סף מתאימים.

איסור מוטה ולא מוצדק זה עלול לגרום למירמור רב בקרב המגדלים, ואבדן האמון ברשות- כאשר רטי"ג אוסרת מין מסוים, והסיבה מוסברת ומובנת לציבור, רובם המכריע של המגדלים מקבלים זאת מתוך הבנה.

גם כאן, בדומה להצעתנו בדבר נחשי החנק הגדולים- ניתן להסדיר הצהרה עליה יחתום המגדל במעמד בקשת ההיתר, כמו גם דרישה בוותק של לפחות שנה בגידול בהיתר. אנו שומעים מדי יום בהתעללויות בילדים על ידי הוריהם, אך לעולם לא יעלה על הדעת שייאסרו על הציבור להביא ילדים לעולם. כמובן שאלו שני דברים שונים לחלוטין, אך דוגמא זו נועדה להמחיש ולהעביר את תחושת חוסר הצדק, בתקווה שדברים אלו יגיעו לאוזניים קשובות ומתחשבות.

צב יבשה נמרי – Leoprd Tortoise – Stigmochelys Pardalis

הצב הנמרי הוא הרביעי בגודלו מבין צבי היבשה השריון מעוטר בדגמים שחורים שמספקים לו הסוואה מושלמת באזורים בהם הוא שוכן. מוצא צב זה בסוואנות של דרום מזרח אפריקה מאתיופיה עד סודן ומנטאל עד דרום אנגולה. צבים אילה צמחוניים בעיקר וניזונים מעלי סוקולנטים ומפריחתם, כמו כן גם מעשבונים ודרדרים.

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

לעיתים, לשם צריכת סידן, הם ניזונים מגללי טורפים ועצמות.
צב זה מאריך חיים והבגרות המינית היא רק מגיל 12 שנים, הוא אינו בסכנת הכחדה (Lc) ^[1]
והוא אחד המינים המרכזיים עבורם יש רביית שבי יציבה וזמינה לתחום חיות המחמד מפאת
גודלו הנוח ויופיו הרב.
כמעט כל הצבים שנשלחים (יצוא) מקניה וטנזניה הם מתוכניות רבייה בשבי שמאושרות ע"י cites.

הבוגרים במין זה מגיעים לגודל של עד 40 ס"מ ברובם המכריע, אך ישנן תפוצות ספציפיות דוגמת
זו הסומלית- בה הפרטים יכולים להגיע עד ל70 ס"מ במקרים הקיצוניים ביותר^[1]. הפרטים
מהתפוצה הגדולה נדירים בגידול השבי ומחירם בשוק הזוחלים העולמי- בהתאם. לכן כל כולם
של הפרטים ממין זה בישראל כלל לא צפוי להתקרב לאזור רף חמישים הקילוגרמים המוצע.
צב זה נכנס לרשימה של חמשת מיני הצבים שאושרו ליבוא וגידול בארץ ואנו תמהים על הסיבה
שאנו צריכים לדון בו שוב תחת איסור שכלל אינו נוגע בגידול מין זה בישראל.

מקורות

Baker, P. J., et al. "Stigmochelys pardalis. The IUCN Red List of Threatened [1]
Species 2015: e. T163449A1009442". (2015).

סיכום כללי למסמך

אנו מברכים שוב את רשות הטבע והגנים על שינוי המדיניות העמומה שהונהגה עד כה ועל
שאיפתם לייצר מדיניות שקופה, ברורה והגונה. עם זאת, אנו מבקשים להתריע על כך שהמדיניות
החדשה המוצעת מחמירה עד מאוד ולמעשה אינה מהווה פשרה הולמת ומאוזנת בין השיקולים
השונים.

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

מפאת קוצר הזמן- טרם הוכנו חוות דעת מפורטות בעניין מיני הסוג אנוליס, כמו גם עבור מיני צבי המים השונים. למרות זאת- אנו מבקשים כאן בכל לשון של בקשה לאפשר לנו להסיר את האיסורים הגורפים בעניינם, והמשיך ולדון במינים אלו – כל מין לגופו.

חרף העובדה שכבר בפגישתנו הראשונה הבהירו נציגי הרשות כי בכוונתם להשאיר את האיסור בגידול וריבוי זיקיות על כנו- ייחדנו פרק שלם במסמך זה לטענתנו בדבר החשיבות העצומה שבאישור גידול זיקית הפנתר. מדובר על מין שסכנת הלבנת הפרטים מהטבע פשוט אינה רלוונטית לגביו, ונוסף על היותו עומד בהצטיינות בכל הקריטריונים שהוצעו עבור המדיניות החדשה על ידי הרשות (בגרסתם הראשונית והמחמירה, שאנו מקווים שתמותן), אישור גידול יכול לשמוט את הקרקע מתחת לגידול לא מוסדר של זיקיות תימניות, כמו גם איסוף זיקיות מהמין המקומי- כאשר אלו מהווים סיכון גדול פי כמה וכמה לטבע הישראלי. לכן, המשך ההתבצרות בעמדה האוסרת גידול זיקיות באופן גורף- אינו משרת את המטרה לשמה הוקם האיסור, ואנו קוראים לכם לאמץ המלצתנו זו שתטיב עם המגדלים תוך הקפדה על כל עקרונות שמירת הטבע בישראל ובארצות המקור.

הסוג כוח אמנם לא נפסל באופן גורף, אך הלכה למעשה נפסלו כל המינים שנבחנו בסוג זה (למעט אחד, אך הוא כלל אינו רלוונטי לגידול שבי בשלב זה), זאת למרות שלפחות חלקם אינם מהווים סיכון משמעותי ושהחלט ניתן היה לאשרם. אנו קוראים להפעלת שיקול דעת ולאישור מספר מינים נציגים בסוג החשוב הזה.

הצעת האיסור על נחשי חנק גדולים היא אחת ההצעות הקשות והמשמעותיות ביותר במדיניות המוצעת. איסור זה בגרסתו העכשווית הינו חריף, כוללני, גורף ומחמיר בהרבה מהנדרש לדעתנו. אנו גורסים כי יש להעלות את רף הגודל ל 3 מטרים **בממוצע למין**, לאשר לאתגר ובאופן מלא את פיתוני השטיח (שכלל לא מגיעים אפילו לרף הגודל המקורי שהוצב), ואת נחשי הבואה (שבפועל גם הם אינם מהווים סיכון אמיתי ומשמעותי- הן מבחינת סיכויי הפלישה והן מבחינת מסוכנות ותנאי גידול) ולהסדיר את גידול הפיתונים הבורמזים והמרושתים כך שתינתן האפשרות לגדלם, להרבותם ואף לסחור בהם- גם אם תחת מנגנוני פיקוח ואכיפה מוגברים.

בנושא הצבים אנו סמוכים ובטוחים שחשש הרשות על רמה מוגברת של גידול לא אחראי והעדר תנאי גידול מתאימים בצבים הסודנים ביחס למינים האחרים של חיות בכלל וזוחלים בפרט- אינו מוצדק כלל בנקודה זו בזמן. מהפכת המידע, כמו גם הביקוש הגבוה לפרטים ממין זה ומחירים הגבוה בהתאם- שומרים על כך שהלכה למעשה מגודלים מרביתם המכריע של הפרטים בתנאים מצוינים ומלאים. איסור על מין זה, שהוא ללא ספק הנפוץ והזמין ביותר מכל צבי היבשה, הינו בבחינת "עונש קולקטיבי", והוא בעינינו דרקוני, מוגזם ומנותק מהמציאות בשטח. באופן מעורר תמיהה הוסף גם הצב הנמרי לקטגוריה זו- למרות שבפועל הכנסתו תחת אומדן גודל זה הינו מוטה ובלתי ריאלי בעליל.

אנו- איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל- מגדלים, סוחרים, וטרינרים, זואולוגים, עורכי דין, עוסקים בהדרכה ובחינוך, אנשי מדע וחובבים כאחד, רואים בבחינה מחודשת זו של המדיניות – הזדמנות, ודורשים שעמדותינו המנומקות תמצאנה אוזניים כרויות ויישמו- ברובן לפחות. כמו כן

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל
Reptile.israel@gmail.com

אנו מבקשים שוב לאפשר פגישה נוספת של נציגות מגדלים עם נציגי הרשות- טרם המעבר לפעימת חוות הדעת השנייה, בה נוכל לדון על המתווה ועל השגותינו ממנו, ואולי אף להגן על טענות שעלו במהלך מסמך זה ושלא הובנו או שדורשות הבהרות נוספות. באם נגלה כי הרשות אכן מעוניינת בשיתוף פעולה אמיתי ופורה, כמו גם מוכנה וקשובה למיתון האיסורים המוצעים בהצעתה- אנו מתחייבים כאן לעזור ככל האפשר להנגיש ולהסביר את עיקרי התקנות והמדיניות לציבור המגדלים הרחב. לנו הידע המקצועי החשוב כל כך בעיצוב מדיניות כזו, ולנו הגישה והיכולת להוות גשר נכון ובריא להדברות הרשות עם המגדלים בפועל ולהבאת התקנות לידיעת הציבור. נשמח לאפשר דו-שיח מועיל ופורה שיטיב עם כל הצדדים המעורבים- ובראשם הטבע הישראלי והחיות עצמן.

בברכה,

איגוד מגדלי החיות האקזוטיות בישראל.